

de heilige plaats, den zegen, dien de belofte Gods aan deze heilige plaats heeft verbonden. (V. GERLACH).

Zulk een wensch doen wij niet alleen den koning, maar ook u allen, die Zijn volk zijt, die in Hem geloof en Hem aanneemt. Gij zijt geene gasten of vreemdelingen, maar huisgenooten Gods, gij, die op dezen verworpenen hoeksteen (vs. 22) bouwt; of gij bovendien ook verworpen wordt door de wereld en bij haar een gepeupel des duivels mag heeten, doet geene schade — laat hen lastoren en vloeken, u zij het genoeg, dat wij u zegenen, zalig en rijk noemen. Ons getuigenis, dat van alle engelen, van alle heiligen, van alle kinderen Gods — wat vraagt gij dan naar duivel en wereld! (LUTHER).

27. De HEERE is God ¹⁾; Hij heeft op nieuw aan ons bewezen, dat Hij de onveranderlijke, eeuwig getrouwe Verbondsgod is. Hij is het, die ons licht gegeven heeft; Hij heeft den nacht van ellende, in welken wij tot hiertoe zaten, tot helder daglicht gemaakt en ons groote vreugde bereid. Bindt het feestoffer ²⁾ met touwen tot aan de hoornen van het altaar.

¹⁾ In het Hebr. אֱלֹהֵי יְהוָה (El-Javèh). Letterlijk, God is de HEERE. Het woord in den grondtekst, door God vertaald, beteekent de volstrekt Machtige. De Heere heeft Zich als den volstrekt Machtige geopenbaard, die Zijn volk licht heeft verschaft, nl. vrijheid en vreugde en verlossing uit de bange donkere dagen der ballingschap.

²⁾ Het woord van den grondtekst, dat „feest” beteekent, heeft zonder twijfel betrekking op het feestoffer, dat de feestgenooten bij zich hadden; in dien zin staat het woord Ex. 23: 18; deze feestoffers nu moeten thans, opdat het offeren plaats hebbe, met touwen worden gebonden d. i. voor het godsdienstig gebruik in gereedheid gebracht worden (Gen. 22: 9). Tot aan de hoornen van het altaar moet zich dit uitstrekken; dit is gezegd met het oog op de groote menigte der feestoffers (100 kalveren, 200 lammeren, 400 bokken, 12 geitenbokken), die de geheele ruimte van den voorhof des priesters zoo vervullen, dat zij tot dicht bij het altaar reiken. (DÄCHSEL).

Nu de schaduwdienst is opgeheven, blijft er over, door Christus, Gode de dankoffers te brengen, welke Hij zelf door Zijne reinheid heiligt, opdat wij niet door de luiheid van ons vleesch afgetrokken worden van den dienst der godsvrucht. (CALVYN).

Gezegend zij de Heere in 't bijzonder daarvoor dat Hij Zijn huis onder ons heeft, en dat Hij de deuren daarvan laat openen, opdat de gemeente voor Zijn aangezicht inga, en tot de feestviering, die Hij verordend heeft! Mochten wij op den door den Heere geheiligden dag toch steeds zelve geheiligd worden, met vreugde den dienst, die God van ons eischt, volbrengen, de daartoe vereischte offers niet tellen of beklagen, maar alleen zoeken, hoe wij Gode welgevallig kunnen worden, als rechtvaardigen in- en uitgaan en den zegen ontvangen en met ons nemen, die in den naam des Heeren voor ieder, die komt, gecreed is (Num. 6: 24 vv. Deut. 21: 5). (MOLL).

VII. Vs. 28 en 29. Nu valt weder het eerste koor in en geeft door eene enkele stem, die zich uit zijn midden verheft, in naam van de in den priester-voorhof verschenenen, antwoord op de begroeting van de zijde der priesterschap en op hare aansporing (Vs. 28). Terwijl daarop alle zangers invallen volgt het volbrengen van het zoo even gezegde, dat de gemeente verschenen is om God te danken en Hem te prijzen in de gebruikelijke liturgische formule (Vs. 29).

28. (Eene enkele stem:) Gij zijt mijn God, daarom zal ik U loven; o mijn God, ik zal U verhoogen ¹⁾ (Ex. 15: 2).

¹⁾ Wij hebben hier een nagalm van het lied van Mozes (Exod. 15: 2). Dit paste, want toch èn de verlossing uit Egypte èn die uit Babel was het werk des Heeren. De Heere toch had het hart van Kores bewerkt, om Israël te laten trekken en van Darius, om Israël den tempel te laten herbouwen. —

29. (Geheele koor:) Looft den HEERE, want Hij is goed, want Zijne goedertierenheid is in der eeuwigheid.

Het slot leidt ons terug tot den aanvang, en herinnert die spreuk, die vooral na den terugkeer uit Babel de grondtoon werd van zoo veel heilige liederen des volks. (V. GERLACH).

PSALM CXIX.

DER CHRISTENEN GOUDEN A. B. C. VAN LOF, LIEFDE, KRACHT EN NUT VAN GODS WOORD.

Met dit opschrift willen wij niet daarover rechten, dat het den Psalm der Christenen gouden A. B. C. noemt, daar hij toch volgens zijn oorsprong tot het volk van God in het Oude Testament behoort en volgens zijn inhoud op het Woord van God in het Oude Testament, op de Wet en de Profeten betrekking heeft; wij mogen evenmin er ons aan stooten, dat van een A. B. C. of een voortgaande rij van letters naar de orde van het alfabet in de verschillende verzen van onzen Bijbel niets is op te merken. Het opschrift handelt hier volgens de Apostolische grondstelling (1 Kor. 3: 21 vv.) „alles is het uwe”, wanneer het iets, dat in de eerste plaats voor Israël bedoeld is en volgens den Hebreuschsch grondtekst juist is, zonder meer op de Christenen overdraagt. Terwijl de Psalm in bijzonderen overvloed uit elkander zet wat het Woord Gods voor den mensch is en hoe de mensch zich ten opzichte van dat Woord moet gedragen, zoo is het inderdaad een gouden lied in hetgeen het van den lof, de liefde de kracht en de nuttigheid van dit Woord zegt. Zullen wij eenen vervaardiger noemen, zoo komt ons geen naam meer voor de aandacht, dan die, van wien het heet, dat hij een waar schriftgeleerde was in de wet van Mozes (Ezra 7: 6 Aanm.) Hoe het kwam, dat Ezra aanstonds bij zijn terugkeeren uit de Babylonische ballingschap en het openen zijner werkzaamheid in het heilige land zichzelf zulk een schriftgeleerde betoonde, daarvan geeft onze Psalm in Vs. 9 vv. en 99 vv. verklaring: reeds in zijne jeugd, onder velerlei hoon en verdrinking in het vreemde land, heeft hij er zijn hart op gezet, om de wet des Heeren te zoeken en te doen; en die zoo de kracht van Gods Woord aan zijn eigen hart heeft ervaren, was ook wel geschikt, om in Israël geboden en rechten te leeren (Ezra 6: 10). (DÄCHSEL).

De dichter wordt ons niet genoemd. Velen houden David vóór den vervaardiger: o. a. onze Staten-Overzetters. Calvyn doet er geen onderzoek na, maar spreekt eenvoudig in zijn verklaring telkens van den Profet (Profeta) en een enkele maal noemt hij den naam van David. Anderen zijn van gevoelen, zoals Dächsel, Donner, e. a. dat het Ezra is geweest. Nog anderen, dat een gevangene in de dagen der Grieksche Overheersching het lied in zijn gevangenschap heeft vervaardigd. Wie hij echter ook is geweest, hij was een man, geïnspireerd door den H. Geest en wiens oogmerk het was, om de heerlijkheid van Gods Woord te bezingen. Er is dan ook maar één vers (vs. 122) waarin het Woord Gods niet ter sprake wordt gebracht. Hij verwisselt de benaming Woord met wet, bevelen, rechten, geboden, reden, toezeggingen, inzettingen, ordinantiën en getuigenissen. Van dat Woord heeft hij op bijzondere wijze de kracht en waarheid ondervonden. Het is hem geweest tot troost en tot sterkte, tot blijdschap en tot onderwijzing. —

Het getal verzen van dezen grootsten, niet alleen onder de alfabetische liederen (Vgl. bij de Inl. op Ps. 9), maar onder de Psalmen in 't algemeen, is eene multiplicatie van 8 maal 22 (176), daar nu het getal der letters van het Hebreuwsche alfabet 22 bedraagt, zoo komen voor elken letter 8 verzen. Daarnaar zullen wij de afdelingen nemen, ze niet gelijk elders, naar de opvolging der cijfers, maar ze volgens de Hebreuwsche letter den lezer voorstellende.

Aleph.

Vs. 1—8. Zalig degenen, die volgens Gods Woord zich gedragen en getrouw zich daaraan houden. O, dat ik een van die ware!

1. Welgelukzalig zijn de oprechten van wandel ¹⁾, zijn zij, die ook de verborgene neigingen en begeerten huns harten zonder geveinsdheid

maar den wil Gods richten, die in de wet des HEEREN gaan²⁾, die haar en niets anders ten richtsnoer van hun leven gesteld hebben (Ps. 1 : 1 vv.; 112 : 1).

1) Onder oprechten hebben we volgens den grondtekst te verstaan, degenen, wier wegen onbestraffelijk zijn. Eigenlijk beteekent het woord in den grondtekst volmaakten, niet in den zin van volmaakten, zonder zonde, want dezulken kent de H. Schrift hier op aarde niet, maar van degenen, die door de genade Gods niet alleen innerlijk, maar ook uiterlijk, d. i. in belijdenis en wandel begeeren te leven, en in beginsel leven naar de Wet, in overeenstemming met de ordinantiën Gods. —

2) De wereld zoekt in rijkdom en eer haar geluk en vindt ze niet. Gods Woord is de goudmijn, waarin wij moeten graven, wanneer wij voor eeuwig willen gelukkig worden. (STARKE).

2. Welgelukzalig zijn zij, die Zijne getuigenissen¹⁾ onderhouden, die, waar zij uit zichzelf daartoe onbekwaam zijn, Hem van ganscher harte zoeken en Zijne genadige hulp afsmeeken;

1) Gelijk hier de wet des Heeren (vs. 1) en Zijne getuigenissen worden zamengevoegd, zoo leest men het ook Jes. 8 : 20. Door deze getuigenissen wordt het Woord Gods verstaan, voor zoover de Heere God, als een onfeilbaar, een alleen geloofwaardig getuige, daarin spreekt en getuigenis doet van zulke dingen, die men zonder Zijne openbaring niet zou kennen, namelijk van Zich zelve, Zijne wegen en werken en inzonderheid van den plicht des zondaars omtrent Hem. (J. D'OUTREIN, predikant te Arnhem, 1700).

In het tweede vers noemt hij hen welgelukzalig, niet die hunne wijsheid bij zichzelf zoeken, of die zich naar eigen meening eene heiligheid toedichten, maar wie aan de kennis Gods en van Zijn Wet zich verbonden gevoelen. Maar opdat wij mogen weten, dat God volstrekt niet tevreden is met een oogendienst, eischt Hij ook een zuivere aandoening des harten. En zeker, indien God alleen geschikt is rechter en beoordeler van ons leven te zijn, is het niet genoeg, met alle macht gehoorzaamheid te betoonen, indien niet de de waarheid des harten de eerste plaats inneemt. (CALVYN).

3. Ook geen onrecht werken, maar wandelen in Zijne wegen.

Of: „geene werkers der ongerechtigheid zijn, die wandelen in Zijne wegen,” d. i. de ware godvreezenden gaan niet met voorweten en voornemen op den weg der zonde, zij volharden op dien niet. Alzoo is deze spreekwijze gebezigd Job 31 : 3; 34 : 8. Ps. 5 : 6; 6 : 8; 125 : 5. Spr. 10 : 29. Luk. 13 : 27. Want anders is er geen mensch rechtvaardig op aarde, die goed doet en niet zondigt (Pred. 7 : 20). (POOLE).

Deze geboden te volbrengen is de eisch van het genadeverbond, en zonder het volbrengen kan niemand deel krijgen aan de goederen des verbonds. Wat blijft er dan over voor den zondaar, dan zich in zijne onmacht neder te leggen voor den troon van Gods genade en Gods geboden in gebeden te veranderen, dat Hij in ons werke het willen en volbrengen naar Zijn welbehagen? (D'OUTREIN).

4. HEERE! Gij hebt geboden, dat men Uwe bevelen zeer bewaren zal¹⁾, en Gij zijt de Allerhoogste, die het recht hebt om te bevelen, de Heilige, die geene overtreding duldt, de Almachtige, die straffen kan, maar ook de Liefde, wien de hoogste eerbied en gehoorzaamheid toekomt.

1) De dichter plaatst hier zich voor het aangezicht Gods, als den hoogsten rechter, die Zijne geboden gegeven heeft en deze niet straffeloos laat schenden. En onder het besef daarvan smeekt hij in het volgende vers, om de genade, dat zijne wegen alzoo gericht worden om die inzettingen te bewaren. —

5. Maar hoe ware het mij, zondig schepsel, mogelijk dat alles te doen, wat Gij eischt. Och, dat door Uwe genade mijne wegen gericht werden, om Uwe inzettingen te bewaren!

Augustinus bidt: Heere, geef mij wat Gij gebiedt en gebied dan wat Gij wilt, en Gij zult nooit te vergeefs gebieden. —

6. Dan zou ik niet beschaamd worden, niet van schaamte behoeven te blozen over al mijne overtredingen en zonden gelijk nu, wanneer ik merken zou op al Uwe geboden.

Hij wil zeggen: Indien Gij mij de genade geeft, om Uwe geboden te kunnen volbrengen, wanneer ik dan op al Uwe geboden acht geef en daarop staar, zoo zal ik niet beschaamd worden, als die met verlegenheid zou moeten bekennen, dat ik geene van die gehouden heb; want Uwe genade heeft mij daartoe bekwaam gemaakt, om, is het niet in volmaaktheid, ten minste in oprechtheid, die te houden. Dan zal ik ook niet behoeven beschaamd te staan als een, die zich in zijn gemoed beschuldigt en zich overtuigd vindt, dat hij die geboden niet alleen niet gehouden heeft, maar in alle het tegendeel heeft gedaan. Dan zal ik ook niet hebben te wachten die schande en snoodheid, die den overtreders Uwer geboden bedreigt is. Tegenover deze beschaamdheid staat de roem in Gods genade en de vrijmoedigheid, voortspruitende uit een goed geweten. (Zie 1 Joh. 2 : 28; 3 : 21, 22). (D'OUTREIN).

De Psalmist heeft een verheven doel voor oogen en toch daarbij een diepen zucht in het hart, een vlijtig leeren en volbrengen der geboden en toch een ootmoedig rusten op 's Heeren genade alleen, en dat van ganscher harte en met een oprecht gemoed. (TAUBE).

Hij zegt van alle uwe geboden, dewijl onder zoo vele kwellingen van Satan, in zulke dikke duisternissen, bij onze zoo groote stomphed, niet een gewone ijver wordt gewenscht om zich te wachten, indien wij van alle kanten de zonde wenschen te ontvluchten. Waarom men er voor moet zorgen, dat de kennis der wet alle handelingen besture, om ons voor vallen te behoeden. (CALVYN).

7. Ik zal U loven, niet slechts met de lippen, maar in oprechtheid des harten, als ik de rechten Uwer gerechtigheid, de grondstellingen over recht en onrecht, die in Uwe wet vervat zijn en die Uwe gerechtigheid afspiegelen, geleerd zal hebben¹⁾; wanneer Gij mij Uwe rechtmatige geboden door de onderwijzing van Uwen Geest zult hebben doen kennen en betrachten (vgl. Jes. 54 : 1. Ps. 25 : 4; 5 : 9 vv.).

1) Wij worden door dit vers hierin onderwezen, dat niemand met een werkelijke aandoening des harten God prijst, dan wie in Zijn School heeft geleerd, om het leven tot Zijne gehoorzaamheid te vormen, dewijl het een al te koude schijn is, God met mond en tong te prijzen, indien ons leven Hem schande aandoet. Naar waarheid stelt de Profeet hier als vrucht van een leven der godsvrucht voor, dat wij God zonder huichelarij prijzen. (CALVYN).

8. Ik zal Uwe inzettingen bewaren, dit is mijn oprecht voornemen, verlaat Gij, zonder wien ik dat niet vermag, mij niet al te zeer, onttrek

Uwe zorg niet aan mij, en zoo ik mij ooit verlaten gevoele, laat het slechts een voorbijgaande toestand zijn, en Uw licht weder spoedig voor mij oprijzen.

God verlaat de Zijnen wel eenigszins en voor een tijd, maar nooit geheel, noch voor altoos. Zijne belofte is: Ik zal u nooit begeven noch verlaten. Jezus, onze Heiland, heeft moeten klagen: „Mijn God, Mijn God, waarom hebt Gij Mij verlaten?” opdat Zijne gunstgenooten nooit van God zouden verlaten worden. Zion dan moge klagen: „De Heere heeft mij verlaten en de Heere heeft mij vergeten.” Maar wat antwoordt Jehova? Jes. 49: 15, 16: „Kan ook eene vrouw haar zuigeling vergeten, dat zij zich niet ontferme over den zoon haars schoots? Ofschoon deze vergate, zoo zal Ik toch uwer niet vergeten. Ziet, Ik heb u in de beide handpalmen gegraveerd, uwe muren zijn steeds voor Mij.” Laat ons God manen op deze beloften, en daarop deze bede menigmaal grondvesten: „Verlaat ons niet al te zeer.” (D'OUTREIN).

Nadat de Psalmist in de eerste strofe de voortreffelijkheid en het profijtelijke van het woord en de Wet Gods voor al hunne ware betrachters geprezen heeft, gaat hij in de tweede strofe over, om de hooge betekenis uit te spreken, die het Woord des Heeren als de eenige veilige gids op den gevaarlijksten leeftijd, dien van den jongeling heeft. (DONNER).

Beth.

Vs. 9—16. Een jongeling, die zich aan Gods Woord vast houdt, gaat voorspoedig zijnen weg. Verleen mij, o Heere! door Uwe genade, dat ik zulk een zijn moge.

9. **Waarmede zal de jongeling zijn pad zuiver houden, rein van de besmetting der zonde? Dat zal alleen mogelijk zijn, als hij met alle nauwgezetheid dat houdt naar Uw woord.**

De vraag is: „Hoe zal een jongeling, die van nature toch geneigd is ten kwade, en die zoo vele verloksele tot zonde voor zijne oogen heeft, van de heerschende kracht der verdorvenheden bevrijd worden, en verder zijn leven zoo inrichten, dat hij zich onbesmet beware van de wereld en in deugd en heiligheid uitblinke?” Het antwoord is: „dat er geen ander is, dan zich te houden aan het Woord Gods, daar veel werk van te maken en het op eene behoorlijke wijze tot alles, waartoe het nuttig is, te gebruiken.” En met alle recht. Want: 1) is de dwaasheid van nature aan het hart des jongelingsgebonden, het is dat woord alleen, dat wijs kan maken tot zaligheid en den slechten wijsheid geeft. 2) Het hart van den zondaar wordt gereinigd door het geloof (Hand. 15: 9). Maar het is het woord Gods, uit welks gehoor het geloof is (Rom. 10: 7). 3) De heerschende kracht der onreine verdorvenheid wordt geknakt door de wedergeboorte. Maar het Woord Gods is daartoe het middel en daarvan het zaad (1 Petr. 1: 23. Jak. 1: 18). 4) Die houdt immer zijn pad zuiver, die zich reinigt van alle besmettingen des vleesches en des geestes, volbrengende zijne heiligmaking in de vreeze Gods (2 Kor. 7: 1). (D'OUTREIN).

De meeste dezer plaatsen zijn aan ieder kind in het geheugen; dat is het beste bewijs voor eene leer, wanneer zij ook een kind onderwijst. (HERDER).

Wel is elke ouderdom tot een reinen wandel verplicht, maar de beteekenis van de groote levensvraag ligt daarin, dat men met hare oplossing op den morgen des levens moet beginnen; en toch is het juist de jeugd, die zich meer dan eenige andere leeftijd van een streng houden der geboden Gods ontheven acht, en de wijsheid op de straat heeft seder lang listige en verderfelijke redenen der jeugd in geschrift gesteld,

bijv. „de jeugd heeft geene deugd; in den ouderdom maakt men Psalmen.” Moet dan eerst de bloei des levens aan den duivel en aan God de droomen des ouderdoms ten offer worden gegeven? De redding der ziel eischt zoowel een haasten als eene tijdruimte, en een lange moeielijke weg eischt veel tijd. Daarenboven heeft de jeugd haren bijzonderen strijd en hare bijzondere gevaren, omdat zij hare eigenaardige begeerlijkheden heeft (2 Tim. 2: 22). Aan de andere zijde heeft zij zooveel kostelijks en veelbelovends in hare levensfrischheid, in de kracht en volheid van gevoel voor het echte en verhevene. Eene zedelijke reine jeugd met onbedorven kracht is eene voorspelling van zegen voor het geheele leven; dat bedoelt het spreekwoord: „Jong geleerd, oud geëerd.” (TAUBE).

10. **Ik zoek U, o Heere! met mijn geheele hart; laat mij van Uwe geboden, van den weg, dien zij mij aanwijzen, niet afdwalen.**

Leer hieruit, dat het erkennen van onze eigene onvolmaaktheden, zonden en smarten, dat het zoeken naar altijd inniger gemeenschap met Hem oprechtheid in den godsdienst is. Onze eigene wijsheid en sterkte te wantrouwen onze afhankelijkheid van God te gevoelen, ernstig te bidden om afgehouden en teruggetrokken te worden van dwaalwegen, bewijst de oprechtheid van het voornemen, om heilig te wandelen. De voortgang van den geloovige is door den invloed der genade, die bewaart wat te voren gegeven werd, en nieuwe zegeningen daaraan toevoegt. (DIODATI).

Wij hebben hier de betuiging van het oprecht God zoekend hart, dat echter eigen zwakheid en krachteloosheid zich volkomen bewust is, en daarom niet in eigen kracht het volbrengen van Gods geboden wenscht te betrachten, maar van God, den Heere, al de kracht, al de lust en den moed verwacht. —

11. **Ik heb, als jongeling, Uwe rede in mijn hart verborgen¹⁾, als een schat, die ijverig moet bewaakt worden, opdat ik tegen U niet zondigen zou.**

1) Op deze plaats leert hij, dat wij dan eerst bekwaam zijn, om ons te wachten voor de listen van Satan, indien de Wet Gods in onze harten diep is ingegrift. Want indien zij niet zoo geheel en al onze harten in beslag neemt, zullen wij niet onmiddellijk aan een enkele zaak ontsnappen. Want gelijk iemand, die zijne wijsheid heeft uit de verklaringen, gemakkelijker zijne onwetendheid openbaart, indien hij niet altijd het boek voor zijn oogen heeft, alzo, indien wij niet hebben ingedronken de kennis Gods, en daarmede goed zijn verzadigd, neemt Satan ons gemakkelijk gevangen en vangt ons in zijne strikken. (CALVYN).

Het Woord des Heeren moet diep in ons hart zijn ingegrift, maar niet enkel oppervlakkig daarin zijn opgenomen, opdat daar, waar de zonde haren oorsprong heeft, ook het geneesmiddel aanwezig zij. (V. GERLACH).

Indien wij het alleen in onze huizen en handen hebben kunnen vijanden het van ons nemen; indien wij het alleen in onze hoofden hebben, kan ons geheugen ons bedriegen, maar indien het in onze harten is en de indrukken in onze zielen zijn, dan is het wel bewaard. (HENRY en SCOTT).

12. **HEERE, Gij, die zoo rijk zijt in macht en genade jegens de Uwen, Gij zijt gezegend¹⁾, geprezen; leer mij Uwe inzettingen (vs. 26, 64, 68).**

1) Hiermede wil hij zeggen: 1) dat hij God erkent waardig allen roem, lof en prijs wegens Zijne volmaaktheden en de grootheid Zijner heerlijkheid, of dat hij erkent Zijne algenoezaamheid, en dat Hij de

oorsprong van alle weldaden is. 2) dat hij Hem met lofzegging dankt voor alle geestelijke en lichamelijke weldaden aan hem bewezen (Ps. 103: 1. Efez. 1: 3). (D'OUTREIN).

13. Ik heb, naar Uw bevel (Deut. 6: 7), met mijne lippen verteld al de rechten Uwsmonds; ik heb hen gedrongen om Uwe geboden te houden.

Zij, wier harten gevoed zijn met het brood des levens, zullen met hunne lippen menigeen voeden. (HENRY en SCOTT).

14. Ik ben vroolijker in den weg Uwer getuigenissen, in den weg, dien Uwe getuigenissen mij voorschrijven, dan over allen rijkdom, dan wanneer ik de geheele wereld en meer dan haar gewonnen had.

Hij hield zich bezig met zich veel te verlustigen in het beschouwen van de wegen Gods, en wat hem daarvan was geopenbaard in het heilig Woord. Hij had een behagen in de wet Gods naar den inwendigen mensch. Hij erkende, dat Gods juk licht en Zijn last lieflijk was, dat het hem geen last, maar een lust was daarin te wandelen. (D'OUTREIN).

De profeet roemt niet op zijne deugden, maar stelt anderen een voorbeeld voor, om Gods Woord te volgen en de aardsche ijdelheden te verlaten. (ENG. GODGEL. GEN.).

15. Ik zal Uwe bevelen overdenken ¹⁾, en op Uwe paden letten ²⁾, op de door U voorgeschrevene en U welgevallige paden al mijne aandacht stellen.

1) Er zijn tijden, dat de eenzaamheid beter is dan de gezelligheid, en het zwijgen wijzer is dan het spreken. Wij zouden betere Christenen zijn, zoo wij meer alleen waren, God verwachtten, en door de overdenking van Zijn Woord geestelijke krachten verzamelen, om in Zijnen dienst te arbeiden. Wij moeten de dingen Gods overdenken; zóó trekken wij er het rechte voedsel uit. Het is met de waarheid als met de druiven; zoo wij naar wijn verlangen moeten wij ze dikwijls persen en drukken. De voeten van de treders moeten vroolijk de trossen drukken, anders vloeit er de wijn niet uit, en de druiven moeten op de rechte wijze getreden worden, anders zou er te veel van het kostbare vocht verloren gaan. Zoo moeten wij door de overdenking de druiven der waarheid drukken, om den wijn der vertroosting daaruit te verkrijgen. Onze lichamen worden niet gevoed, zoo wij ons bepalen bij het nemen van voedsel in onzen mond, maar hetgeen eerst recht de spieren, zenuwen en beenderen voedt is de spijsverteering. Door deze wordt het uitwendige voedsel een deel van het inwendige leven. Onze zielen worden niet slechts gevoed, wanneer wij voor een wijl naar dit of dat, of nog een ander gedeelte van de Goddelijke waarheid luisteren; hooren lezen, opmerken en lezen, het vereischt alle innerlijke spijsverteering om waarlijk van nut te zijn, en deze inwendige verwerking ligt voor het grootste gedeelte in de overdenking er van. Waarom is het, dat sommige Christenen, hoewel zij vele predikatiën hooren, echter in het Goddelijke leven met trage schrede vooruitgaan? Het is omdat zij niet genoeg in de binnenkamer verwijlen, en Gods Woord niet aandachtig overdenken, Zij beminnen het graan, maar zij malen het niet; zij zouden het koren gaarne bezitten, maar zij weigeren het in de velden te gaan zoeken; de vrucht hangt aan den boom, maar zij willen haar niet plukken; het water vloeit aan hunne voeten, maar zij willen zich niet bukken om er van te drinken. Bewaar ons voor deze dwaasheid, o Heere!

en help ons heden het besluit nemen: „Ik zal Uwe bevelen overdenken.” (SPURGEON).

2) Gelijk arbeidslieden gedurig en zorgvuldig letten op hun richtsnoer om zich daarnaar te regelen. (POOLE).

16. Ik zal mijzelfen vermaken in Uwe inzettingen; Uw woord zal ik niet vergeten (Deut. 6: 6—9).

Wij kunnen hier duidelijk de aanneming tot kinderen opmerken. De dienaar moge Gods inzettingen volbrengen, maar het is alleen de zoon, die er behagen in schept. (BRIDGES).

Gimel.

Vs. 17—24. Gods Woord te houden is niet alleen de hoogste levensvraag (Vs. 9), maar ook de ware levensrichting en het eigenlijke levensdoel voor een mensch. Op haar wil ik, vreezende voor den vloek, die den afvallige bedreigt is, en zonder vreeze voor degenen, die den godvruchtige vervolgen, mij toelaggen.

17. a) Doe wel bij Uwen knecht, dat ik leve ¹⁾ en Uw woord beware.

a) Ps. 103: 2; 116: 7.

1) Onder leven hebben we te verstaan, gered, behouden worden. Maar waarom wenscht de dichter te leven, d. i. gered te worden? Om het leven in de wereld door te brengen? Om zijn vermaak in de zonde te hebben? Geenszins. Opdat hij het Woord Gods beware en de inzettingen Gods onderhoude. En zal dit, welk een behoefte dan voor hem, dat de Heere de wonder Zijner wet hem ontdekke, dat zijne oogen aanschouwe hoe goed en zalig het is, liefde tot des Heeren wet te hebben. —

18. Ontdek mijne oogen, dat ik aanschouwe de wonderen van Uwe wet, van de openbaring Gods in al haren omvang.

Wonderen zijn ook de eenvoudige praktische waarheden der wet, en aan deze denkt de zanger, volgens den geheelen, eenvoudigen, praktischen inhoud van den Psalm, in de eerste plaats; ook deze liggen boven den kring van het natuurlijk bewustzijn, dat niet als hare geboorteplaats kan beschouwd worden, bijv. dit: „gij zult God liefhebben met uw gansche hart enz., en uwe naasten als u zelve.” (HENGSTENBERG).

De Goddelijke openbaring is eene groote diepte; het is eene openbaring van verborgenheden, van „hetgeen geen oog gezien, geen oor gehoord heeft en in geen menschenhart is opgeklimmen. Die zich begeeft tot de bepoezing van het Woord van God, zet zich aan de voeten van een onderwijzer „wiens gedachten niet zijn gelijk zijne gedachten, wiens wegen niet gelijk zijne wegen.” De onderwijzer daalt tot hem af en schikt zich, wat toon en vorm betreft, gaarne naar de behoeften en bevatting van zijnen leerling; maar het onderwijs gaat over de hoogste, diepste dingen tusschen hemel en aarde en het goddelijke blijft goddelijk, ook al wordt het onder menschenlijke woorden en voorstellingen gebracht. De gansche kring van waarheden, waarin het Woord Gods ons inleidt, is eene bovennatuurlijke, wonderbare, voor den aan zich zelve overgelaten mensch gesloten wereld; elke, ook de eenvoudigste waarheid der openbaring heeft in haren vollen zin de natuur eens wonders. Dit wonderbare is de stempel van het goddelijke, de troost en de kracht van Gods Woord hangt er aan. Dit wonderbare — geene geheimzinnigheid, maar eene klare diepte; geene duisternis, maar veeleer een verblindend licht; dat hoogverheven, en, bij alle duidelijkheid en vaak kinderlijke eenvoudigheid der voorstelling, het bedenken des menschen te boven gaande,

is voor velen een struikelblok. Maar welk een troost verwacht men van eene openbaring, die geene bronnen van vertroosting opent dan dezulke, die binnen het gebied der menschelijke verwachtingen liggen, die geene hoogere vlucht geeft aan de menschelijke hoop, dan die, waarop de verbeelding haar voorvliegt en de kennis haar volgen kan? Zoo mijne ondervinding mij zegt, dat ik door de zonde ellendig ben, en mij zelve niet kan verlossen uit het lichaam dezes doods; moet mijne rede zich ergeren, dat de verlossing wordt aangeboden in een weg, dien zij niet kon vermoeden en waartegen zij geen ander bezwaar heeft, dan juist dat eenige van haren gekrenkten hoogmoed? Neen, wat van God komt mag goddelijk zijn; wat menschen troosten zal, moet bovennatuurlijk, wat wonder doen zal wonder wezen. Wat wederhoorige volken de ooren heeft doen opsteken, wat zich den weg tot de vereelte harten der menschen kinderen heeft gebaad, wat aan Israël zijne onvergelykelijke plaats verzekerd heeft te midden van de volkeren der oude wereld, wat de gemeente van Christus, en door haar, de nieuwe wereld gesticht heeft, wat duizend troosteloze gemoederen getroost, en duizend verdorven harten herschappen heeft, wat alle volkeren der aarde bestemd is te verenigen, wat machtig is, den hemel te bevolken, het is niet wat in de openbaring Gods binnen het bereik van het menschelijk inzicht, maar wat daarboven ligt; het is niet wat de geopenbaarde godsdienst met de natuurlijke gemeen heeft, niet wat eene hoogmoedige wijsbegeerte, hare oogen voor haar sluitende, na haar gezien te hebben, voorgeeft langs andere wegen te hebben gevonden, of te hebben kunnen vinden; het is niet wat men van de oppervlakte van Gods openbaringen heeft afgeschapt, om daaruit een mensendom te dienen, welks krijtende behoeften men mist, noch ook wat er overblijft van het Woord van God, nadat men alles wat niet door den engen trechter van het menschelijk begrip gewrongen kan worden, als overbodig, als verdacht, als schadelijk heeft uitgeworpen — maar het waren, het zijn, het zullen wezen „de wonderen Zijner wet.” Het is de Godsopenbaring als zoodanig, in haar bovennatuurlijk en haar Goddelijk karakter, troost en kracht. Het is in de Goddelijke openbaring juist datgene, wat als het bovenmenschelijke, het Goddelijke blijkt te zijn; juist datgene, wat geen oog gezien, geen oor gehoord had en in geens menschen gedachten is opgeklimmen — „en alleen door God kon worden verkondigd, omdat het alleen door God kon worden daargesteld. Het is niet geweest, het kan nimmermeer zijn, uwe zoo verstandige en zoo schrale leer van God, deugd en onsterfelijkheid, maar het was en is de harten schokkende verkondiging van de oordeelen der heiligheid en van het Evangelie der genade, de alle verstand te boven gaande prediking van verzoening door het kruis, en van wedergeboorte uit den Geest. Het was het wonderbaar licht van den braambosch, die niet verteerd wordt door den gloed, die hem omringt; het is het heilig donker van den heuvel, van waar het licht uitgaat, dat de gansche wereld verlicht. Wat de mensch behoeft, opdat de openbaring van den Geopenbaarde voor hem niet ijdel zij, het is niet zulk een openbaring, die met zijne begrippen overeenkomt en die hij waarneemt met de oogen, die hij heeft, bij het licht dat hij bezit; maar de verlichting zijner oogen door een hooger licht, opdat hij aanschouwe, opdat hij tot zijne zaligheid leere kennen wat met den stempel, met den troost, met de kracht van het Goddelijke, uit een hooger gebied tot hem afdaalt, ontdek mijne oogen, dat ik aanschouwe de wonderen Uwer wet. Ontdek mijne oogen! Ja om de wonderen der wet te aanschouwen, om een klaar en vruchtbaar inzicht te hebben in den geopenbaarden raad Gods, daartoe zijn verlichte oogen des verstands noodig. De zondige mensch heeft ze niet; hij is, wat hij ook wa-

nen moge, door de zonde in het verstand verduisterd. Voor het Goddelijke ontbreekt hem het rechte zintuig. Het moet hem geschonken, het moet hem verstrekt worden. Taalkennis en een schrandere oordeel maken den wetgeleerde; maar hoe menig wetgeleerde bleef blind voor de wonderen der wet. Tot nog toe, als Mozes gelezen wordt, ligt een sluier op Israëls aangezicht, dat zij de genade en de waarheid, die met Christus geworden zijn, niet herkennen in de schaduwen der Oude bedeeeling. En het is een zelfde sluier, die de heerlijkheid der heiligste en dierbaarste waarheden voor het scherpzinnigst oordeel en de uitstekendste geleerdheid bedekt houdt. Wat den kinders openbaar is, blijft door dien sluier voor vele wijzen, en verstandigen verborgen. Van daar de strijd van de wijsheid der eeuw tegen de wonderen der wet. Men stoot zich aan hetgeen men niet aanschouwt. Men lastert hetgeen men niet verstaat. Wie ligt den sluier af? Wie is machtig de oogen te ontdekken? Hij, die gezegd heeft, dat het licht in de duisternis schijnen zou, kan ook de duisternis van het zondig hart verlichten. Wie geeft de aanschouwing van de wonderen der wet? Wie het inzicht tot zaligheid en de zaligmakende waarheid? Hij, die haar tot zaligheid van zondaren geopenbaard heeft. En aan wien? Aan degenen, die hunne blindheid belijden; die hunne duistere oogen wenden naar den kant, van waar alleen het licht komen kan, die met een oprecht hart komen tot het licht. Niet aan hen, die daar zeggen: „wij zien” en wier blindheid, niet dan een gevolg der zonde, alzoo zelve eene zonde wordt. Niet aan hen, die hunne flauwe nachtlamp verkiezen boven het heldere zonlicht, dat van den hemel straalt. Niet aan hen, die het licht schuwen, „opdat hunne werken niet bestraft worden.” Niet aan hen, die zich gedurig beklagen, gedurig ergeren over de wonderen der wet, maar nog niet eene enkele maal met ernst en ootmoed gebeden hebben: „Ontdek mijne oogen!” Niet aan hen, die, eerder dan om hooger licht te vragen, de Goddelijke diepten willen opvullen, om voor hun kortzichtig, menschelijk oog het overzicht mogelijk en het inzien overbodig te maken. (N. BEETS).

19. Ik ben ^{a)} een vreemdeling op de aarde, die hier geene andere erfenis heb dan Uw woord; verberg, opdat ik op mijne levensreis een staf hebbe, waarop ik kan leunen, Uwe geboden voor mij niet, maar geef mij daarvan een levendig bewustzijn.

^{a)} Ps. 39: 13. Gen. 47: 9. 1 Kron. 29: 15. Hebr. 11: 13.

„Ik ben een vreemdeling op de aarde.” Wat heeft deze gedachte in? Is het niet zooveel alsof wij zelden: „Ik ben hier voor een korten tijd; ik heb hier niets te eischen, ik weet hier geen weg? — Ik ben hier voor een korten tijd. Ik weet zelfs niet voor hoe kort slechts. Het langste verblijf is van zeventig en zoo ik zeer sterk ben, tachtig jaren. Een aanmerkelijk gedeelte van dien tijd is reeds vervlogen; elk jaar vliegt sneller daarheen; elke maand kan de laatste wezen, die ik hier doorbreng; elken dag kan ik van hier worden geroepen. Zou die gedachte niet leiden tot een wijs leven, tot een ernstig bedacht zijn op den dood, ook tot een gemoedigd dragen van des levens last en moeiten? — Als ik daar waarlijk van overtuigd ben, als ik weet, zoo straks luidt de bengel, en ik moet stappen in den wagen, die mij van hier voert, zal ik mij dan niet reisvaardig houden; mijn goed gepakt, mijn mantel bij de hand? Nu ziet men er zoo velen, die in het laatste oogenblik hun goed willen pakken en geen goed hebben, hun mantel zoeken en niet vinden, zooveelen, die, niet gereed en ongezd, tegen wil en dank, op den wagen gewor-

pen worden . . . En waar gaan zij heen? Zij weten het niet. — „Ik ben een vreemdeling op de aarde”. Ik heb niets te wachten, omdat ik niets heb te eischen . . . Ik ben een balling uit het paradijs en dat rechtvaardiglijk, dat uithoofde mijner zonden. Is het uitnemendste van mijn verblijf alhier moeite en verdriet, wat heeft een vreemdeling in een vreemd land anders te wachten? Zou het niet droevig zijn, indien de vreemdeling zich hier gansch te huis, gansch op zijn gemak gevoelde? Is het niet een groote troost, indien men zeggen mag: „Weinig en kwaad zijn de dagen mijns levens; maar dit leven is ook slechts mijne vreemdelingschap? Ach, dat wij allen zoo dachten. — Maar zijn wij wel op reis? Is het niet maar een onverstandig dwalen, een doelloos op- en nedergaan in het vreemde land? Het is te denken, indien zij zich niet met de daad vreemdelingen gevoelen. Die zich vreemdeling gevoelt, zegt: Ik weet hier den weg niet, ik heb een gids noodig. Hij schaamt zich zijne onkunde, zijne afhankelijkheid geenszins. Hij is niet dwaas genoeg te gelooven, dat hij in een vreemd land van zelf te recht zal komen; niet dwaas genoeg iemand tot gids te kiezen, die er zoo vreemd is als hij zelf. „Ik ben een vreemdeling op aarde,” zegt de Psalmist; en hij laat er op volgen: „Verberg Uwe geboden voor mij niet!” Wijsheid uit God heeft hij noodig, en hij zoekt ze bij Zijne geboden, dat is bij Zijn woord. Hij verwacht ze er van, zoo die geboden voor hem niet verborgen blijven, dat woord niet duister, waar de Heere hem zelf genoegzaam licht en inzicht geeft. Daar wordt onder menschen wel eens van levenswijsheid gesproken, en men verstaat er dikwijls niets beters door dan de wijsheid, die de wereldlingen hebben, om in de wereld te huis en op hun gemak, geëerd en gegoed te zijn, en meer en meer te worden. Maar hier is de wijsheid der vreemdelingen: „Verberg Uwe geboden voor mij niet!” — „Ik ben een vreemdeling op aarde.” Dat is in den mond van den godvruchtige: ik heb een vaderland, een vaderhuis, een land van belofte, eene plaats van bestemming, waar buiten ik nu omzwerf, maar waarvoor ik in die omzwerfing onafgebroken word opgevoed. Ik ben een vreemdeling in deze booze, ijdele wereld. Mijn hart trekt naar het goede, heilige land, waar ik thuis behoort. (N. BEETS).

20. **Mijne ziel is verbroken, verbrijzeld van wege het verlangen naar Uwe oordeelen** ¹⁾, namelijk naar eene grondige kennis van deze, te aller tijd.

¹⁾ Door deze oordeelen kunnen wij verstaan, óf de oordeelen en straffen Gods over de goddeloozen en vijanden der kerk, waarom de vromen ter eere van God en tot rechtvaardiging van de zaak der kerk wel mogen bidden, zie Openb. 6: 10, óf wij kunnen onder de „oordeelen” de rechten Gods verstaan, dat is zoo veel als het richtsnoer om te oordeelen en te vonnissen. (D'OUTREIN).

21. **Gij scheldt, bedreigt met Uw almachtig strafwoord** (Ps. 9: 6; 68: 31) **de vervloekte hoovaardigen, die van Uwe geboden afdwalen** (Deut. 27: 26).

Hoovaardij deed Eva de hand uitsteken naar de verboden vrucht, Kaïn den broeder moorden; hoovaardij is de bron, waaruit allerlei ellende voortkomt; zij alleen is het die weigert te belijden, te buigen voor het kruis, te gelooven in Christus. Vgl. Ps. 19: 14. (DÄCHSEL).

22. **Wentel van mij versmaadheid en verachting** ¹⁾, laat het openbaar worden, dat wat men mij toedicht leugentaal is, want ik ben onschul-

dig daaraan, ik heb integendeel Uwe getuigenissen onderhouden.

¹⁾ Dit vers kan op tweeërlei wijze opgevat worden. Wij weten, dat hoe recht ook de kinderen Gods wandelen, zij aan velerlei laster bloot staan. Het is alzoo niet te vergeefs, dat de geloovigen vragen, dat God als Verdediger Zich openbare van hun ongekunstelde vroomheid, welke zij beoefenen, optrede tegen de venijnige tongen. Daarom niet slecht past de verklaring: O Heere, dewijl ik het goede bewust ben en Gij als getuige zijt van mijn ware onbestraffelijkheid, laat niet toe, dat de goddeloozen door valsche beschuldigingen tegen mij aan te brengen, mijn leven ellendig maken. Maar van dieper betekenis is de opvatting, indien gelezen wordt: Duld niet, o God, dat de goddeloozen mij daarom belasteren, dewijl ik mij bejiver, om Uwe Wet te bewaren. Want van den beginne af aan is deze goddeloosheid in de wereld verspreid, dat aan de vereerders Gods, hunne reinheid als misdaad werd aangezien en tot een aanfluiting gemaakt. (CALVYN).

23. **Als zelfs de vorsten** ¹⁾ **zittende tegen mij gesproken hebben, terwijl zij beraadslaagden wat zij mij zouden aandoen, heeft Uw knecht Uwe inzettingen betracht, Uw verbond overdacht, en in den zegen, Uwen gunstgenooten toegezegd, een vast schild gevonden tegen alle aanvallen der wereld.**

¹⁾ De dichter beroept zich in alle eenvoudigheid op het beoefenen van de Wet, ook toen de machtigen der aarde zich tegen hem stelden. Had hij van het beoefenen der Wet willen afstand doen, hij zou vrede hebben gehad. Dit ligt hierin opgesloten. —

24. **a) Ook zijn Uwe getuigenissen** (vs. 47) **mijne vermakingen en mijne raadslieden, die mij tegenover die vorsten** (vs. 23) **het beste raad geven.**

a) Ps. 43: 4.

„Optimi consultores mortui” (de gestorvenen zijn de beste raadgevers) pleegde koning Alfonsus te zeggen. Hij verstond er de boeken door. Maar dit geldt boven alles van de Goddelijke Boeken der Heilige Schrift. (D'OUTREIN).

Daleth.

Vs. 25—32. Ik bevind mij thans in diepe bekommernis onder al het zware lijden, dat mij wegens mijne gehechtheid aan Uw Woord getroffen heeft. Troost mij, Heere! mijn God, en maak mij steeds vaster in Uw Woord.

25. **Mijne ziel kleeft tengevolge der verachting, die mij getroffen heeft, aan het stof, onbekwaam, om zich door eigene kracht weder op te heffen** (Ps. 44: 26); **maak mij levend naar Uw woord**, dat immers aan alle vermoeide zielen troost en verkwikking belooft (Ps. 71: 20; 85: 7).

De zuchten, trauen en zorgen der vromen worden door de wereld even zoomin verstaan als hunne geboden, hunne vreugde en hunne verwachtingen. (MOLL).

De krachtige versterking tegen alle geestelijke onmacht is het genaderijke Evangeliewoord. (STARKE).

Men gebruikt doorgaans deze spreekwijze: „Mijne ziel kleeft aan het stof,” alsof zij te kennen gaf, een aankleven van de ziel aan de aardsche dingen, dat waarlijk eene ongestalte is, den geloovigen onbetamelijk, en waarover wij reden hebben om te klagen, dat het meer dan hun lief is, geschiedt. Maar wij achten, dat de spreekwijze hier ter plaatse dit niet medebrengt. Zij beteekent, of: de uiterste verdrukking, waardoor iemand, door nooden gedrukt, zich ter aarde werpt, of: eene verdrukking ter dood toe. (D'OUTREIN).

Dit beteekent, dat hij van het leven niet meer hoopt, dan alsof hij reeds aan het graf was overgegeven. Wat waardig is aangemerkt te worden, opdat ons niet bekommere of verdriete, vele dooden door te gaan, hoe dikwijls het Gode ook goeddunkt. Doch ook door zijn eigen voorbeeld leert hij, dat waar ons niets ontmoet dan de dood en alle hoop schijnt uitgebluscht, toch onze gebeden desalniettemin Gode bekend te maken, in Wiens hand de uitgangen van den dood zijn, gelijk wij gezien hebben Ps 68: 21, en Wiens eigen ambt het is, het leven uit de dooden terug te geven. Maar dewijl dit is een moeilijk worstelen, roept hij zich en de anderen de beloften Gods in het geheugen terug. Want wanneer hij zegt: Volgens Uw woord, bekent hij, dat indien hij van het woord Gods afweek, hem geen hoop overbleef. Maar dewijl God beloofd had, dat het leven der vromen in Zijn hand veilig was, strekt hij zich uit tot vertrouwen op het leven, ofschoon hij met de eene voet in het graf stond. (CALVYN).

Merkt op, hoe dit eerste vers van het vierde achtal past bij het eerste van het derde (17): „Dat ik leve!” Maak mij levend. Terwijl hij in een gelukkigen staat smeekt om een genadige behandeling bidt hij in een hopeloozen toestand om levendmaking. In beide gevallen is leven het voorwerp der begeerte, dat hij leven moge hebben en het steeds overvloediger moge genieten.

Waarslijk, dit is wijsheid. Dwazen hongeren naar voedsel en derven niettemin het leven, maar de wijze man weet, dat het leven meer is dan de spijsje. Leven, eeuwig leven, dat is de waarachtige schat. (SPURGEON).

26. Ik heb U mijne wegen verteld, U mijn geheele lot blootgelegd, en Gij hebt mij verhoord; a) leer mij Uwe inzettingen.

a) Ps. 25: 4; 27: 11; 86: 11.

1) De dichter belijdt hier, dat hij zijne wegen voor zijn God heeft blootgelegd, tot Hem is gekomen met bekendmaking van al zijne zonden en nooden. Maar voegt er ook bij, dat hij deze genade van zijn God heeft ontvangen, dat hij verhoord is, dat God hem gehoord heeft, zijn aangezicht aangenomen, zijn zonde kwijtgelaten en in zijn nooden en behoeften voorzien. —

27. Geef mij den weg Uwer bevelen te verstaan, opdat ik Uwe wonderen betrachte (Ps. 105: 2), de wonderbare wijsheid in Uwe wet (vgl. vs. 18) bepeinze.

Hij heeft Zijne wegen, d. i. zijnen wandel tot in bijzonderheden aan God verteld, en is niet zonder antwoord gebleven, dat hem van Zijne gunst verzekering is gedaan. Mocht Hij hem dan Zijne bevelen leeren, opdat hij, al is het, dat menschen tegen hem zijn, toch God voor zich hebbe. (DELITZSCH).

28. Mijne ziel druipt weg ¹⁾ van treurigheid van wege het vele lijden, waaraan ik ben blootgesteld, van wege mijne oprechte liefde tot Uwe wet; richt mij op naar Uw woord (vs. 25), opdat de droefheid mij niet geheel vertere, maar ik mijnen last geduldig drage.

1) Een zinnebeeld, genomen van was, ijs of iets anders, dat zijne bestendigheid verliest, en wegdruipende daarheen vloeit. Vgl. Ex. 15: 15. Ps. 22: 15. (D'OUTREIN).

Gelijk hij een weinig te voren had gezegd, dat zijne ziele aan het stof kleefde, zoo nu klaagt hij hier in bijna gelijken zin, dat zij van smart wegdruipt. Er zijn er die meenen, dat hij op de tranen zinspeelt, alsof hij had gezegd, dat zijne ziele in tranen weg-

vloede. Maar de zin is eenvoudiger, dat zijne krachten als water wegvloeien. Verder stelt de profeet dit middel tegen de uiterste smart voor zich vast, dat indien God Zijn hand uitstrekt, zooals onlangs, toen hij, schier zielloos daarheen liggende, uit de genade Gods weer hoop op herstel had gevat, hij ook nu door diezelfde genade weer herstelling van nieuwe en volle krachten hoopt, ofschoon hij nu schier is uitgebluscht. Hij herhaalt het woord, volgens het Woord, dewijl zonder het woord de macht Gods ons koud zou laten. Maar waar God ons ontmoet, ofschoon moed en kracht ons ontbreken, moet Zijne belofte kracht genoeg hebben, om ons te versterken. (CALVYN).

29. Wend van mij den weg der valscheit ¹⁾, den weg van trouwelozen afval en verbrekking Uws verbonds, hoewel mijne lippen U zouden roemen, boezem mij een diepen haat in tegen alle geveinsdheid, en verleen mij genadiglijk Uwe wet, laat mij inwendig hare kracht en haren zegen ervaren, breng haar door Uwen Heiligen Geest aan mijn hart.

1) De weg der valscheit is de weg van zonde, of wel van eigenrechtigheid. Van dien weg wenscht hij afgebracht en afgehouden te worden. Het is ook daarom, dat hij vraagt om die Wet als genadegift, opdat die Wet zijn verstand verlichte, maar ook in zijn hart gegrift en toegepast worde op zijn leven. Dit is bewijs van het nieuwe leven, van het genadeleven der ziele. —

30. Ik heb verkoren het getrouw volharden op den weg der waarheid; Uwe rechten heb ik mij voorgesteld, dat zij mij een richtsnoer zijn voor al mijne handelingen.

Het verkiezen van den weg der waarheid, geeft te kennen, 1) dat hem twee wegen waren voorgekomen, van welke hij dezen verkozen had tot zijnen weg. Deze twee waren aan de eene zijde de weg der valscheit, der ongerechtigheid en der ijdelheid, en aan de andere zijde de weg der waarheid; 2) dat hij het gedaan had met en na een goed en rijp overleg. En dat hij redenen gevonden had om dezen weg boven den anderen te verkiezen. Daarom wordt dat woord door de LXX vertaald door διακρίσειν, d. i. door een rijp oordeel onderscheiden, dat deze weg beter is (Zie Job 9: 14; 15: 5); 3) Dat hij het vrijwillig gedaan had want alle verkiezing geschiedt vrijwillig; 4) dat hij dezen weg beminde, zich daarin verlustigde, want in iets, dat men uitverkoren heeft, daarin heeft men liefde, lust en begeerte. (D'OUTREIN).

31. Ik kleef vast aan Uwe getuigenissen ¹⁾, o HEERE! beschaam mij niet in de hoop, die ik daaruit put.

1) Ofschoon hij kleefde aan het stof van verdriet en dood, hield hij toch vast aan het Goddelijk Woord. Dit was zijn troost, en zijn geloof kleefde er aan, zijne liefde en zijne gehoorzaamheid hielden het vast, zijn hart en zijn geest bepeinsden het gedurig. Zijn keus was zoo hartelijk en zoo beslist, dat zij er aan vastkleefden voor het leven, en er niet van konden verwijderd worden door de snoedheden van hen, die den weg des Heeren verachtten. (SPURGEON).

32. Ik zal den weg Uwer geboden loopen, als Gij mijn hart van zijne benauwdheid verlost, uit de engte gevoerd, verwijd zult hebben ¹⁾.

1) De angst perst het hart toe, de zoete troost van God maakt het wijd; de weg van leugen verontreinigt het hart, maar de weg der waarheid is recht en

maakt het hart oprecht; het kwaad geweten stremt den loop, maar de begeerte tot den Heere geeft een vrij geweten en geeft den voeten vleugelen. (TAUBE).

Die bedroefd van harte is, is in het natuurlijke niet zoo bekwaam tot zijn werk, veel min tot loopen, maar wel iemand, die gezond en vroolijk is. Kinderen Gods! Hebt gij het niet ondervonden, als uw hart verwijd was, dat gij dan met volvaardigheid liept den weg van Gods geboden? (D'OUTREIN).

He.

Vs. 33—40. Ter rechter- en ter linkerzijde zijn wegen, die buiten Uw Woord doen dwalen, gierigheid en hebzucht aan de eene, weelde en ijdelheid aan de andere zijde. Toon Gij mij, o Heere! den weg Uwer inzettingen, en leid mij en houd mij staande op dien weg.

33. HEERE! leer mij den weg Uwer inzettingen ¹⁾ duidelijk kennen en in al zijne lieflijkheid en zijnen zegen, en ik zal hem houden ten einde ²⁾ toe.

¹⁾ Weer herhaalt hij de bede, die hij reeds dikwijls gebruikt heeft in dezen Psalm, dewijl het van groot belang is, dit beginsel in ons leven vast te houden, dat ons God bestuurt. Wij zien nu, dat het grootste gedeelte alles liever bedekt, dan dit voor zich van God te verzoeken. Daarom prent de Heilige Geest deze bede in, welke Hij aanhoudend moet doen terugkeeren, opdat niet slechts zij, die nieuwelingen zijn en nog pas beginnenden, maar ook zij, die reeds groote vorderingen hebben gemaakt, niet vertragen verder op te klimmen. En dewijl de Geest des verstands van den hemel gegeven wordt, eischen zij, door hooger aandrift, dat zij tot de ware kennis van de Wet worden geleid. (CALVYN).

²⁾ Zoo God door Zijnen Geest een recht en goed kennen schenkt, zal Hij dien ten einde toe bewaren. Het baat ook een reiziger niet, dat hij den weg voor eene poos houdt, indien hij dien niet houdt tot aan het einde van zijne reis. (HENRY en SCOTT).

Het is God, die in ons werkt het willen en het werken naar Zijn welbehagen, zoowel als het verstaan van hetgeen goed is (Filipp. 2: 13). Wij moeten ons afhankelijk gevoelen van de genade van God, van welke nl. onze zegen is. Dat God Zijnen Geest in ons legt, is de oorzaak van het wandelen in Zijne inzettingen. (HENRY en SCOTT).

Ten einde toe, d. w. z. tot het einde des levens, tot de volkomenheid der gehoorzaamheid. De dichter verwacht het dus van de genade Gods, dat die hem zal doen volhouden tot den einde toe, en als middel het onderwezen worden en betrachten van de inzettingen van zijn Verbonds-God. —

34. Geef mij het verstand, dat daartoe noodig is, en ik zal Uwe wet houden, ja ik zal ze onderhouden met ganschen harte.

35. Doe mij treden op het pad Uwer geboden, want daarin heb ik lust.

36. Neig mijn hart, dat zoo dikwerf van U wordt afgeleid en zoo ligt door het schijnschoon der wereld wordt bekoord, tot Uwe getuigenissen, en laat het niet geneigd zijn tot gierigheid of tot hebzucht.

Wiens hart door den Mammon vervuld is, die kan niet geneigd zijn tot het woord van God, noch vreugde hebben in Zijne getuigenissen. (Matth. 6: 24. 1 Tim. 6: 9 vv.) (VAHINGER).

37. Weed mijne oogen af, dat zij geen ijdelheid met welbehagen zien, niet met vreugde rus-

ten op hetgeen bedriegelijk is en mij van mijn waarachtig heil afvoert; **maak mij levend door Uwe wegen** ¹⁾, op welke alleen heil en leven te vinden is.

¹⁾ Wij kunnen deze bede opvatten: „Maak mij levend in Uwe wegen,” d. i.: Geef, dat ik met een veruimd, vroolijk en levendig hart in Uwe wegen wandel, in de vreeze des Heeren en in eene werkzame heiligmaking en in de vertroosting des Heiligen Geestes. Wanneer de ziel dit door de genade Gods ervaart, dan is zij niet alleen bestand tegen de verleidingen der ijdelheid, maar zij doodt ook door den Geest de werken des vleesch, en doet alzoo in de ware mortificatie (dooding) vorderen. Want naar evenredigheid dat de ziel levendig is, sterft zij aan de zonde der wereld en het vleesch. Of: maak mij levend door Uwe wegen, dat is: „heilig en vertroost mij door de kennis, overdenking en betrachtting van de wegen, die Gij houdt, en die Gij mij voorschrijft, dat ik ze houden zal. Immers het Woord Gods is het Woord des levens en het rechte middel, om de ziel levend te maken (vs. 50). (D'OUTREIN).

Gelijk ik wensch dof en ongevoelig te zijn voor de aandoeningen der aardsche ijdelheden, zoo maak mij integendeel, o Heere! levendig, krachtig en vurig in Uw werk en in Uwen dienst. (POOLE).

Gij moet uwe ziel los maken van het aardsche goed en van vleeschelijke begeerlijkheden, anders kan zij niet naar boven, anders blijft zij gebonden en verleert eindelijk het vliegen. (GÜNTHER).

Waarom klaag ik over de verzoeken van buiten? In mij zelf is het grootste gevaar. In mijn verstand vind ik duisternis, in mijnen wil groote traagheid, in mijne neigingen al te groote zorg en liefde voor het aardsche, in mijne zintuigen eene neiging tot het ijdele dezer wereld. (FRISCH).

38. Bevestig Uwe toezegging aan Uwen knecht ¹⁾, die Uwe vreeze toegedaan is, breng Gij Uwe beloften aan het hart van Uwen dienaar, opdat zij hem recht duidelijk en levendig zijn.

¹⁾ Wij moeten bidden om hetgeen God heeft toegezegd; wij moeten niet meer vragen, en wij mogen niet minder vragen. (HENRY en SCOTT).

39. Wend mijne smaadheid af, die ik vreeze ¹⁾; **want Uwe rechten zijn goed**; dien, die ze houdt, schenken ze een rijken zegen.

¹⁾ De smaadheid kan voortkomen uit verijdeling van een roemend vertrouwen aangaande de waarheid en zekerheid van Gods beloften, of uit de veelheid mijner overtredingen, of uit mijne onstandvastigheid op Uwe wegen en mijne afwijking daarvan, waarvoor ik van wege mijne zwakheid en onkunde met groote reden heb te vreezen. (POOLE).

De smaad der wereld is ons eene eere, zij wordt ons eerst eene smaadheid, wanneer wij ons door haar van den Heere laten aantrekken. (DIEDRICH).

Wanneer Satan een kind van God er toe gebracht heeft om aan de wereld toe te geven, of zijn vertrouwen heeft verzwakt, door hem te verzoeken, op zich zelf te zien of er eenige reden is, waarom men zou aangenomen worden, dan wil hij hem doen terugkeeren en verwijt hem diezelfde zaken, waarin hij hem geleid heeft. Christenen, zijt gij daarvoor vreezende? Herinnert u de eenige besturing, die op uw geval past: „Bovenal aangenomen hebbende het schild des geloofs, met hetwelk gij al de vurige pijlen des boosen zult kunnen uitblussen” (Efez. 6: 16). De overwinning moet komen van het kruis van Christus. (BRIDGES).

40. Zie, ik heb eene begeerte tot Uwe beve-

len¹⁾, om die tot in hunne diepte en waarheid te kennen en hunne goddelijke kracht te onder- vinden; **maak mij**, den zoo diep nedergeslagene (vs. 25 en 28), **levend door Uwe gerechtigheid**, volgens Uwe rechtvaardigheid en getrouwheid, die U tot het volbrengen Uwer beloften verbindt.

¹⁾ Hij is diep nedergebogen door een gevoel van zijne zwakheid en behoefte aan genade; maar hij begeert in alle zaken te handelen overeenkomstig den Goddelijken wil. Waarheen onze begeerten zich uitstrekken, daar zijn wij in het oog van God. Als wij de volmaaktheid niet hebben verkregen, dan zegt het toch iets, er naar gehongerd te hebben. Hij, die ons de begeerte geschonken heeft, zal ze ons ook doen verkrijgen. (SPURGEON).

Vau.

Vs. 41—48. Ik ben omgeven door lasteraars en kan gemakkelijk in verzoeking komen, om mij voor Uw Woord te schamen; laat Gij mij dan Uwe genade ondervinden, dat ik vast sta en eene goede belijdenis doe met woord en wandel.

41. **En dat mij Uwe goedertierenheden overkomen**, dat Uwe genade mijn deel zij; **o HEERE! Uw heil, naar Uwe toezegging¹⁾**, volgens welke Gij de Uwen uit elke benauwdheid zult uithelpen.

¹⁾ De dichter spreekt zijn behoefte uit aan de bewijzen van Gods goedertierenheid. Dat die hem overkomen, zoo smeekt hij, en hij grondt de verhooring zijner bede op de beloften Gods. Zijn bidden is derhalve een geloovig bidden en gaat gepaard met een geronde hope op hetgeen God zelf heeft toegezegd. Bij hem is het leven des geloofs op de belofte aanwezig. —

42. **Ik bid dit van U, opdat ik mijnen smader wat heb te antwoorden**, wanneer hij honend tot mij spreekt: waar is uw God? (Ps. 42: 4, 11) **want ik vertrouw op Uw woord**, en alzo moet het ook in mij blijken, dat de Uwen niet voor altijd in ellende zijn, alsof zij door U waren verlaten.

Gods woord is de grond van onzen levensloop, het licht in den nacht van droefheid, het lied op onze pelgrimsreis. Standvastig, geduldig en getroost bij het woord van God te blijven, dat is volgens de getuigenis der geschiedenis en volgens de ervaring van alle geloovigen de eeuwigvloeiende bron van zegen in de ellende van deze wereld. God laat Zich door onzen mond aan Zijn woord herinneren. Maar wie dat onderneemt, die moet niet alleen Gods Woord kennen, maar het ook oprecht liefhebben, van harte daaraan gelooven en er zich ernstig op toeleggen om het te houden. (MOLL).

Indien wij begeeren onoverwonnen staande te blijven tegen de aanvallen der wereld, wordt ons hier de weg getoond, nl. te hopen op het Woord Gods. Ja, hoe bedroefd wij ook zijn, toch beveelt ons de Geest Gods de wreede bespottingen der goddeloozen moedig te verachten, maar opdat wij ze mogen afwijzen, verbindt Hij het woord hoop met rechten. (CALVYN).

43. **En ruk het woord der waarheid van mijnen mond niet al te zeer**; laat de nood niet zoo hoog gaan, dat ik geheel en al verlegen, geene getuigenis en belijdenis van U meer zou kunnen afleggen, of zoo doodig in mijn hart zou zijn, dat ik van Uwe liefde niet zou getuigen; **want ik hoop op Uwe rechten¹⁾**, en kan dan toch niet te schande worden voor mijne lasteraars.

¹⁾ Dit is het woord van een sterk geloovige, die niet alleen geoefend heeft de toevluchtnemende daad des geloofs tot het woord, maar die daar ook op steunt en leunt en zich met eene volkomene gerustheid daarop verlaat. (D'OUTREIN).

44. **Zoo zal ik Uwe wet steeds onderhouden, eeuwiglijk en altoos¹⁾**.

¹⁾ Niets bindt iemand krachtiger aan den weg des Heeren, dan eene ervaring der waarheid van zijn woord, belichaamd in den vorm van goedertierenheid en bevrijding. Niet alleen opent des Heeren trouw onzen mond tegen onze wederpartijders, maar zij neigt ook ons hart, tot Zijne vreeze en maakt onze eenheid met Hem meer en meer innig. (SPURGEON).

45. **En ik zal wandelen in de ruimte, verlost naar den uit- en inwendigen mensch uit al mijne benauwdheden zal ik groote vrijheid en vertroosting genieten op alle mijne wegen, omdat ik Uwe bevelen gezocht heb**, die heb nagespeurd, die bemin en met alle vlijt betracht.

Dezulken, die op God wachten, kan Hij niet verlaten; Hij kan zulk een geloof, dat Hij zelf gewerkt heeft, niet ongerechtvaardigd laten. (DIEDRICH).

46. **Ook zal ik voor koningen (Matth. 10: 18) vrijmoedig spreken van Uwe getuigenissen, en mij niet schamen¹⁾ (Rom. 1: 16)**.

¹⁾ Schaamte is eene verlegenheid en droefheid over de bewustheid van iets, dat ons onbetamelijk is of ontsiert. Maar de getuigenissen Gods zijn iets, waarover een geloovige, een dienaar Gods zich niet behoeft te schamen. Zij behelzen niet dan Gode betamelijke waarheden, die Hem tot eere en den mensch tot veiligheid strekken. Daarin is eene wijsheid, die alle verstand te boven gaat, eene wijsheid, waarbij al de wijsheid der wereld dwaasheid is; het woord is de grootste schat en de kostelijkste rijkdom, dien men kan bezitten. (D'OUTREIN).

De Augsburgsche confessie heeft deze spreuk uit de Latijnsche overzetting, de Vulgata, tot haar motto genomen: *Et loquebar de testimoniis in conspectu regum, et non confundebatur.* —

47. **En ik zal mij vermaken in Uwe geboden, die ik liefheb.**

Met Gods Woord om te gaan, is den kinderen der wereld een last, maar den kinderen Gods een lust, omdat dit hun het moeitevolle leven verlicht en ver aangenaamt. (STARKE).

48. **En ik zal met hartelijk, vurig verlangen, gelijk men bij het gebed doet (Ps. 28: 2; 63: 5; 134: 2; 141: 2) mijne handen opheffen naar Uwe geboden, die ik liefheb, en ik zal Uwe inzettingen betrachten, die bepeinen en zoeken te volbrengen.**

De „handen op te heffen naar Gods geboden” kan te kennen geven: ik zal als het ware met beide handen naar Uwe geboden grijpen, uithoofde van de begeerte, die ik tot deze heb;” of: „ik zal mijne handen ijverig aan het werk slaan, om Uwe geboden te gehoorzamen;” of: „ik zal ze met beide handen aangrijpen, gelijk een hongerige de handen uitsteekt.” (KLINKENBERG).

Zain.

Vs. 49—56. Ik heb te doen met spotters en ongeloovigen; over afvalligen van Uwe wet moet ik in ijver ontsteken; gedenk dan

mijner naar Uw Woord, waarop Gij mij deedt hopen; Uwe rechten zijn mijn lied in 't land mijner vreemdelingschap.

49. Gedenk des woords, tot Uwen knecht gesproken, op hetwelk Gij mij hebt doen hopen, en aan welke belofte ik mij nog vasthoud.

Hoedanig uwe bijzondere behoefte ook zijn moge, gij zult aanstonds de eene of andere belofte in den Bijbel vinden, welke daaraan voldoet. Zijt gij uitgeput en zwak, omdat uw weg moeielijk is en gij vermoedigt zijt? Ziedaar de belofte: „Hij geeft den moeden kracht.” Wanneer gij zulk eene belofte leest, ga er dan mede naar den grooten Belover, en vraag Hem om Zijn eigen woord te willen vervullen. Zoekt gij Christus en dorst gij naar eene inniger gemeenschap met Hem? Deze belofte: „Zalig zijn zij, die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden,” schijnt als eene ster op uw pad. Ga met deze belofte gedurig tot den troon der genade, pleit op niets anders, maar wend u telkens weer tot God met het: Heere! Gij hebt het gezegd; doe gelijk als Gij gesproken hebt.” Zijt gij bedroefd over uwe zonden en gaat gij gebukt onder den zwaren last uwer ongerechtigheden? Luister naar deze woorden: „Ik, Ik ben het, die uwe overtredingen uitdelg en Ik gedenk uwer zonden niet meer.” Gij zelf hebt geene verdiensten, waarop gij zoudt kunnen pleiten tot vergaving, maar pleit op Zijne geschrevene verbintenissen en Hij zal die nakomen. Zijt gij bevreesd, dat gij niet zult kunnen volharden tot den einde, dat, na u zelve een kind Gods gedacht te hebben, het zou blijken, dat gij een verworpen zijt? Mocht dat uw toestand wezen, ga met dit woord van genade tot den troon en zeg: „Bergen mogen wijken en heuvelen wankelen, maar het verbond mijns vredes zal van u niet wijken.” Hebt gij het zoete gevoel van 's Heilands gemeenschap verloren, en zoekt gij Hem met een bedroefd hart, gedenk aan de belofte: „Keer weder tot Mij en Ik zal tot u wederkeeren; voor een klein oogenblik heb Ik u verlaten, maar met groote ontfermingen zal Ik u vergaderen.” Grond uw geloof op Gods eigen woord, en welke uwe vrees of uwe behoefte zijn moge, ga gedurig tot de Bank des geloofs met de eigenhandig geteekende banknoot uws Vaders, zeggende: „Gedenk des woords tot Uwen knecht gesproken, op hetwelk Gij mij hebt doen hopen.” (SPURGEON).

50. Dit, dat ik op Uw woord en de heerlijke vervulling daarvan mag hopen, is mijn troost in mijne ellende, want (dat) Uwe toezegging heeft mij levend gemaakt, mijn moedeloos hart wederopgebeurd (vs. 25. Ps. 19: 8).

¹⁾ Het woord in den grondtekst kan wel want beteekenen, maar ook dat. En hier moeten we die laatste beteekenis hebben. Calvyn teekent dan ook hierbij aan: „Alzoo niet zonder bedoeling zegt hier de Profeet, dat de geloovigen hierdoor alleen leven en in stand blijven in hunne ellende, dewijl het Woord Gods hun leven inblaast. Waarom, indien wij het Woord des Heeren goed overdenken, wij ook midden in den dood zullen leven en het zal niet zulk een zware druk zijn, welke niet weggenomen wordt door dit middel.” —

51. De hoovaardigen hebben mij boven mate zeer bespot over mijn vertrouwen op U en mijne liefde tot U; nochtans ben ik van Uwe wet niet geweken, hoe scherp ook het wapen van den spot is, waarmede de duivel Uwe uitverkorenen zoekt te verleiden.

52. Ik heb gedacht, o HEERE! aan Uwe oor-

deelen, welke Gij van ouds aan hebt volvoerd, en heb mij getroost met Uwe toezeggingen.

53. Groote beroering, ontzetting, heeft mij bevangen, heeft mij aangegrepen van wege de goddeloozen, die Uwe wet verlaten.

Of „stikkende beklemdheid grijpt mij aan om der boozen wil, der verlaters Uwers wet.” Het Hebreuwsche woord beteekent de uitwerking van den gloeienden wind, die in één oogenblik verstikt. (v. d. Palm).

54. Uwe inzettingen zijn mij gezangen geweest¹⁾, de onderwerpen van mijne vroolijke lofliederen, gelijk in dezen Psalm, ter plaatse mijner vreemdelingschappen, in deze tegenwoordige wereld, waar de mensch slechts voor een oogenblik en als een doorreizende is (Gen. 47: 6. 1 Kron. 29: 15. Pred. 12: 5. Hebr. 13: 14).

¹⁾ Te midden van de groote beroeringen, waarvan hij in het vorige vers spreekt, zijn hem de inzettingen Gods gezegend geweest. Het is dan ook terecht gezegd, dat de dichter hier niet spreekt van zijn pelgrimszuchten, maar wel van zijn pelgrimszangen. Hij weet, dat hij een doortrekkend man is, dat hij in het land der vreemdelingschap verkeert. Maar hij ontvangt genade, om op zijn pelgrimsreis de liederen des Zions te kennen en te zingen uit een Gode toegewijd harte. —

55. a) HEERE! des nachts, wanneer de smart zich het meest laat gevoelen, ben ik Uws naams¹⁾ gedachtig geweest, en heb Uwe wet bewaard²⁾.

^{a)} Ps. 16: 7; 42: 9.

¹⁾ Ook hij klemt zich vast aan den Naam. Dat is, als anderen sliepen en de slaap van zijne oogen week, dan dacht hij aan de heerlijke openbaring van Gods Wezen. De gedachte, hoe zijn God was de God des Verbonds, die zijn Naam had uitgeroepen als Barmhartige en Genadig en groot van Goedertierenheid. En die overdenking was hem zoet en heerlijk. Die overdenking drong hem om de inzettingen van zijn God te onderhouden. —

²⁾ Hij vond heiligmaking door overdenking; door de gedachten des nachts regelde hij de handelingen des daags. Gelijk de daden van den dag dikwijls de droomen van den nacht voortbrengen, zoo ook leverde de gedachte van den nacht de daden des daags op. Als wij den Naam Gods niet in ons geheugen bewaren, dan willen wij de Wet Gods niet bewaren in ons gedrag. (SPURGEON).

56. Dat is mij geschied, die blijdschap, die opgeruimdheid, ook te midden van zoovele vijanden, is mijn deel geweest, omdat ik Uwe bevelen bewaard heb, want indien ik ze moedwillig en goddeloos verbroken had, zou het herdenken dezer dingen mij zoo droevig en verschrikkelijk zijn geweest, als het mij nu troostvol is, omdat ik ze heb betracht (Ps. 4: 8). (POOLE).

Cheth.

Vs. 57—64. Hebben anderen hun deel in deze wereld, mijn deel is Uw Woord steeds beter te verstaan en het steeds meer te volgen. Leer Gij dan mij Uwe rechten, gelijk ik reeds meermalen heb gebeden, opdat ik steeds vordere in de kennis van mij zelve en in de liefde tot Uwe getuigenissen.

57. De HEERE is mijn deel¹⁾, mijn hoogste goed (Ps. 16: 5; 73: 26); ik heb gezegd, mij voorgenoemen, dat ik Uwe woorden zal bewaren,

terwijl de menschen dezer wereld in iets geheel anders hun deel zoeken (Ps. 17: 14).

1) Ongetwijfeld drukt de dichter hiermede de blijde stemming des harten uit, dewijl hij op dit oogenblik er zich geheel van bewust is, dat Jehova zijn deel, zijn eigendom is. Mogen anderen zich aan de wereld, of aan de wereldsche goederen vastklemmen, hijervaart het, hij is door het geloof er van verzekerd, dat de trouwe Verbonds-God zijn Een en Alles is. In het tweede lid spreekt hij het uit, dat het de innerlijke keuze zijns harten is, om met dien Heere in gemeenschap te blijven, door het onderhouden van Zijne inzettingen, dewijl hij weet, dat elke afwijking van de geboden, het zalige van Gods gemeenschap afbreuk doet. —

58. Ik heb Uw aanschijn ernstelijk gebeden van ganser harte, zeggende: wees mij genadig (Ps. 123: 3) naar Uwe toezegging (vs. 49), opdat ik mijne belofte (in vs. 57) kan houden, gelijk Gij de Uwe houdt.

59. Ik heb mijne wegen bedacht 1) en mijnen wandel zorgvuldig beproefd, en heb mijne voeten gekeerd tot Uwe getuigenissen, ten gevolge van hetgeen ik in mijn vorig leven opmerkte en vond.

1) Dit kan men op tweeërlei wijzen opvatten: 1) van zijne voorgaande wegen; deze had hij zich te binnen gebracht en zichzelf rekenschap afgevraagd over al zijne gedachten, woorden en daden, wat daarin goed en heilig, en wat er kwaad en zondigs in geweest was. 2) Van zijne wegen in de toekomst; deze had hij bedacht, dat is, met bedachtzaamheid overwogen, hoe zijne gedachten, woorden en daden in te richten, om Gode te behagen, voor zich zelf een goede conscientie te behouden, en zijne zaligheid uit te werken (Spr. 4: 26). Hij toont hier, dat de wijsheid in zijn hart was gekomen, en dat de bedachtzaamheid over hem de wacht hield, om niet los daarheen zijn doen en laten in te richten, maar na goed overleg zoodanige wegen te verkiezen, die goed en prijselijk waren en waarvan het einde vrede zou zijn. (D'OUTREIN).

60. Ik heb gehaast, en niet vertraagd, niet eerst lang met vleesch en bloed geraadpleegd, Uwe geboden te onderhouden.

Het terugzien op de wegen, die achter ons liggen, is rijk in leering omtrent ons zelve, en alle ware zelfkennis wordt tot erkentenis van zonde in het onbedriegelijk licht van God en van Zijn woord; ook hier is het „zoekt en gij zult vinden,” en wat men vindt van veelvuldige dwalingen en zijwegen, dat drijft met de smart des berouws tot het terugkeeren naar Zijne getuigenissen (vs. 59), en wel zonder eenig uitstel (vs. 60); aan dit haasten tot redding der ziel wordt een rechtschapen hart erkend — de eerste ure de beste ure. (TAUBE).

61. De goddelooze hoopen hebben mij be-roofd 1), nochtans heb ik Uwe wet niet vergeten.

1) In het Hebr. כְּבִלֵי רִשְׁעִים עֹרְנִי (Chebli reschaim iwdui). Letterlijk en beter: Strikken der goddeloozen hebben mij omgeven. Het was zijne vijanden te doen, om hem te doen vallen of te doen struikelen; maar tegenover de lagen en listen der vijanden plaats hij de Wet. Het houden der Wet, het zich houden aan de ordinantiën Gods had hem voor vallen en struikelen behoed. —

62. Te middernacht sta ik op, om U oven voor de rechten Uwer gerechtigheid, daar de

liefde tot deze en de dankbaarheid daarvoor mij den slaap ontnemen (Ps. 42: 9).

Een Christen moet weten, dat hij juist niet den geheelen nacht moet doorslapen, maar dat het billijk is, ook in den nacht God te eeren en te aanbidden. (CHRYSOSTOMUS).

Het was Melanchtons gewoonte, om kort na middernacht op te staan, eerst te bidden en dan over Gods woord na te denken. (MOLL).

63. Ik ben een gezet van allen, die U vreezen 1), de vromen zijn mijn volk, dat ik lief heb; met de goddeloozen verkeer ik niet, en ik ben een vriend van hen, die Uwe bevelen onderhouden.

1) Hoe gering zij ook mochten wezen naar de wereld, hoe eenvoudig ten opzichte van kennis en wijsheid, als ze maar God vreesden en dezen stempel hadden, zoo waren zij dierbaar in Zijne oogen en hij schaamde zich hunne gemeenschap niet. (D'OUTREIN).

Niet slechts over het broederlijk medegevoel en de broederlijke liefde wordt gesproken, welke de geloovigen onder elkander beoefenen, maar hij verstaat er onder, dat zoo dikwijls hij iemand ontmoet, die God vrees, hij hem de hand toereikt als teeken van gemeenschap, niet alleen, dat hij een was uit het getal en de orde der dienaren Gods, maar ook zijn medegenoot. En zeker, dit gevoelen wordt bij alle vromen gevonden, opdat de een den ander voega in de vrees van Gods. En er schijnt een stilzwijgende vergelijking achter te steken tusschen die heilige harmonie, waardoor de geloovigen den dienst Gods en de vroomheid bij zich zelve opkweken en die goddeloozen vermengingen, die wijd en zijd heerschen in de wereld. Wij zien nu, dat de goddelooze menschen hunne slagorden tegen God opstellen en op alle mogelijke wijze, zich beijveren, om den dienst Gods uit te roeien, waarom het te meer past, dat de kinderen Gods opgewekt worden, om de heilige eenheid te beoefenen. (CALVYN).

64. HEERE! de aarde is vol van Uwe goeder-tierenheid (Ps. 33: 5); leer mij Uwe inzettingen (vs. 12).

De beide leden van dit vers schijnen niet zamen te hangen; maar juist uit de beschouwing van de schepping en de onderhouding, van de geheele regeering der wereld moet voor den waarheidlievendenden geest het verlangen ontstaan, om meer nauwkeurige kennis van God te verkrijgen, door welke de genade Gods in de wereld verklaard wordt en de raadsels worden opgelost. (VAHINGER).

Teth.

Vs. 65—72. Op den weg van verootmoediging hebt Gij mij veel goeds gedaan, daar ik in deze school Uwe rechten geleerd heb, en Uw Woord boven alle schatten heb liefgekreken, dat spreek ik voor U uit, en tegenover al mijne lasteraars sta ik als een, die Uwe geboden geloofd en zich in het houden van Uwe bevelen oefent.

65. Gij hebt, dit is de slotsom van al mijne levenservaringen, bij Uwen knecht goed gedaan, HEERE! naar Uw woord 1), volgens de gegevene beloften.

1) Onze Psalmist is door de kastijding van zijne vreemdelingschappen geoefend geworden, en smaakt de zoete vrucht der gerechtigheid, die de bittere verdrukking hem bereid heeft. Derhalve betuigt hij van den Heere: Gij hebt bij Uw knecht goed gedaan, naar Uw Woord. Hij heeft onder de verdrukking en be-

proeving den Heere nader leeren kennen, in Zijne liefde en genade, en wat hem kwaad toescheen, dat belijdt hij nu goedheid des Heeren jegens hem te zijn geweest. (DONNER).

66. Leer mij eenen goeden zin en wetenschap, geef mij een juist oordeel ter onderscheiding van goed en kwaad; want ik heb aan Uwe geboden geloofd.

67. Eer ik verdrukt werd, dwaalde ik, maar nu onderhoud ik Uw woord.

Het kruis is eene heilige en nuttige beschikking Gods, eene school der wijsheid, waarin geleerd wordt, wie God en wie de mensch is. Menschelijke erkenning en wetenschap van Goddelijke waarheden maakt nog tot geen rechtschapen godgeleerden; geloof, gebed en beproeving behooren ook daartoe. De mensch kan niets slechter verdragen dan goede dagen; gewoonlijk vervalt hij daardoor op dwaalwegen en in zonden. (STARKE).

Door verootmoedigingen brengt God den mensch van zijne eigene wijsheid af en gewoonlijk door nog sterkere verootmoedigingen van zijne eigene gerechtigheid. (RIEGER).

De voorspoed in vorige jaren had hem van het spoor der godsvrucht doen afdwalen. Hij had zijn vleesch gevoed tot begeerlijkheid, zijn hart was verheven, afgeweken van den Heere en, evenals de dwaze maagden, lag hij in een gevaarlijken slaap. Dat belijdt hij nu met smart en schaamte, nu, nadat de Heere hem met de roede van bittere tegenheden gevoelig heeft opgewekt, vernederd en tot zich getrokken had, en hij weer in de inzettingen des Heeren mocht wandelen. (DONNER).

68. Gij zijt goed en goed doende¹⁾; Gij weet ook Uwe goedertierenheid, die bij U jegens ons menschen is, door daden te bevestigen; leer mij Uwe inzettingen, doordat Gij ze naar hare betekenis mij verklaart en de woorden in mijn hart schrijft (vs, 12, 64).

¹⁾ Ziedaar een kussen van de roede en van Hem, die ze besteld heeft. Hij is diep vervuld van de goedheid des Heeren, die hem ook tegenschitterde in den weg der verdrukkingen, en weder gebracht heeft op het pad van Zijne geboden en inzettingen. Zoo heeft de beproeving ook bij hem een vreedzame vrucht der gerechtigheid achtergelaten. —

69. De hoovaardigen hebben leugens tegen mij gestoffeerd, verducht en verbreid, mij op alle mogelijke wijze verdacht zoeken te maken; doch ik bewaar Uwe bevelen van ganscher harte, ik ben geheel onschuldig aan 'tgeen zij mij ten laste leggen.

70. Hun hart is tegenover alle indrukken van Uw woord, vet als smeer¹⁾ (Ps. 17 : 10; 73 : 7. Jes. 6 : 10), het is door den voorspoed ongewoelig geworden; maar ik heb vermaak in Uwe wet (vs. 16 en 47).

¹⁾ Ook in andere talen is het gebruikelijk, dat „vetheid” voor „onverstand” wordt genomen. Van daar de spreekwoorden: Homo naris obesa e voor een dom en onverstandig mensch, zoo ook pinguis et crassa Minerva; Botica, enz. (D'OUTREIN).

71. Het is mij goed dat ik verdrukt ben geweest, dat ik was in de school des lijdens, opdat ik Uwe inzettingen leerde, opdat ik te meer aan Uwen dienst verknocht zou worden (vs. 67).

72. De wet Uwsmonds is mij beter, dan dui- zenden van goud of zilver (Ps. 19 : 11).

De innige betrekking, waarin het bestuur van God tot Zijn woord geplaatst wordt, laat ons een diepen blik in de onmetelijke betekenis van het Goddelijk woord der openbaring slaan. Wat zijn wij zonder het woord des Heeren? Wij staan met geslotene oogen voor het rijke beelden- en teekenschrift van Zijne wonderwerken; wij weten niet, wat wij moeten doen; wij weten niet, wat Hij doet, en niet alleen dit, maar daar tusschen Zijne gedachten en onze gedachten, Zijne wegen en onze wegen een hemelsbreed onderscheid is, zoo is het ons steeds tot aanstoot en erger- nis, dat het niet naar onzen zin gaat, en wij meenen eerder onder eenen cipier of tyran, dan onder het zachte bestuur van een vaderlijk hart te staan. Eerst het Woord maakt het zegel van Gods hart en daarmee ook van Gods wegen en werken voor ons open; men erkent God als den Heiland, den volkomen goeden, wiens genade, die het midden van alles is, in ieder opzicht het eeuwig heil van zondaars bedoelt, wiens handelen zich alzoo onverbrekkelijk aan de orde des heils verbonden heeft. (TAUBE).

De vrucht nu, die uit de kastijdingen Gods ons toekomt, is de moeite waard, gedurig te proeven, opdat zij ons aangenaam zij. En laten wij alzoo dulden tot de orde geroepen te worden, ons die zoo lastig en moeilij- k te voldoen zijn. (CALVYN).

Jod.

Vs. 72—80. Aan de andere zijde sta ik tegenover degenen, die U vreezen en Uwe getuigenissen kennen; zij zien op mij, en lezen in hetgeen aan mij geschiedt hunne eigene geschiedenis. Laat mij dan voor hen een troostvol voorbeeld worden, dat hun tot vreugde en versterking is.

73. a) Uwe handen hebben mij gemaakt en bereid; Gij zijt mijn Schepper, en door Uwe verkiezing ben ik die ik ben (Deut. 32 : 6. Job 10 : 8); maak mij verstandig, want Gij kunt toch onmogelijk Uw schepsel verlaten en het ontzeggen, wat tot zijn waar geluk onvoorwaardelijk noodig is; onderwijs Gij mij, opdat ik Uwe geboden leere.

^{a)} Ps. 139 : 13.

Wij danken aan God als onzen Schepper het natuurlijke leven en de onderhouding daarvan; zou het met het geestelijke leven anders zijn? (MOLL).

De schepping van een nieuw hart brengt noodzakelijk mede, dat wij streven in de levende kennis van God toe te nemen, en Hem voor Zijne weldaden te loven. (STARKE).

Het woord maken, bereiden of bevestigen wordt niet alleen verstaan van het natuurlijke, maar inzonderheid van het geestelijke, en van den inwendigen mensch des harten, welken hij erkent, dat God in hem geformeerd had, en dat Hij hem gemaakt had tot een nieuw schepsel, geschapen tot goede werken. Zoo wordt het woord maken genomen Ps. 100 : 3; 149 : 2. Jes. 43 : 7. Efez. 2 : 10 en het woord formeen Jes. 43 : 18. Het woord maken zou dan hier betekenen de eerste verandering of vernieuwing van den mensch, en het woord bevestigen, de bewa- ring, vasthouding en vaststelling in den genadestaat. Alzoo wordt te zamen vereenigd de wedergeboorte tot eene levende hoop (1 Petr. 1 : 3, 4) en de kracht- dade bekeering (vs. 5, vgl. 2 Kor. 1 : 21, 22). (D'OUTREIN).

De dichter heeft hier op het oog het werk Gods, waardoor Hij den mensch alzoo schiep, dat deze aan zijn doel en hooge bestemming kon beantwoorden, nl. zijn God en Schepper eeren en verheerlijken. Maar ook denkt hij aan de wedergeboorte,

waardoor hij van een kind der helle veranderd werd in een erfgenaam des eeuwigen levens. En het is daarom, dat hij smeekt om verstand en om het leeren van de geboden Gods, opdat hij in waarheid zijn Verbonds God door en in Zijne leven moge verheerlijken. —

74. Die U vreezen zullen mij aanzien, en zich verblijden, wanneer zij in mij een voorbeeld zien, hoe het vertrouwen op U beloofd wordt, omdat ik op Uw woord gehoopt heb.

Ook voor anderen, die God vreezen, maar die, daar zij nog onder den druk van den dienst der ijdelheid zijn, niet tot doorbreking kunnen komen, is het zeer tot bevordering, wanneer zij iemand zien, die zich in geloof, belijden, beoefenen en hopen, zoo vast aan God houdt en zich door geene hindernis laat ter nederdrukken. (RIEGER).

75. Ik weet, HEERE! dat Uwe gerichten ¹⁾ de gerechtigheid zijn; ik had die verdrukkingen meer dan verdiend, en dat Gij mij uit getrouwheid verdrukt hebt ²⁾; maar daarom blijft toch altijd de droefheid zwaar om te dragen, en het kruis is bitter.

¹⁾ Ofschoon onder gerichten in dezen Psalm de voorschriften der Wet verstaan worden, dewijl echter de Profeet er terstond bevoegt, dat hij rechtvaardig is gekastijd, schijnt dit woord hier opgevat te moeten worden in den zin van, straffen, waarmede God den mensch bezoekt, om ze tot berouw te brengen. (CALVYN).

²⁾ Het is gemakkelijker in het algemeen te erkennen, dat Gods gerichten recht zijn, dan wanneer wij zelve in deze gekomen zijn. (HENRY en SCOTT).

76. Laat toch Uwe goedertierenheid, die alleen den last dragelijk kan maken en den lijdenskelk kan verzoeten, zijn om mij te troosten, naar Uwe toezegging aan Uwen knecht.

De ware knecht van God ziet spoedig in, dat hij geen anderen troost heeft dan de genade des Heeren. (MOLL).

77. Laat mij Uwe barmhartigheden overkomen, opdat ik leve, want Uwe wet is al mijne vermaking (vs. 16, 24, 35).

Er is eene valsche vroomheid, die aan het lijden eene hoogere waarde geeft, dan dat het slechts middel tot het doel is, en het ten doel van het aardsche leven zelf maakt; de wereldorde Gods moet zich ook hier beneden rechtvaardigen. (VAHINGER).

De barmhartigheden Gods zijn teedere barmhartigheden, de barmhartigheden van een vader voor zijne kinderen, het medelijden van eene moeder met haren zoon. Zij komen tot ons, wanneer wij niet bekwaam zijn tot hen te gaan. Door Hem alleen leeren wij het leven van geloof, liefde, vreugde en zaligheid. (BP. HORNE).

Dit wijzen op het lust en vermaking hebben in de Wet Gods, is het getuigenis van zijn geheiligd geweten, waarmede hij belijdt, dat de kastijdingen Gods in hem haar doel hebben bereikt. —

78. Laat de hoovaardigen beschaamd worden, omdat zij mij met leugen nedergestooten hebben, mij boosaardig door hunne lasteringen kwaad bekkend hebben; doch ik betracht Uwe geboden.

De hoovaardij, lastering en onrecht van den vijanden van God zijn voorboden van hunne verwarriug en van hunnen ondergang. De onbillijke verwijten, even als de vervloeking, die zonder oorzaak is, kan men gemakkelijk gering achten; zij benadeelen ons niet

en daarom ontroeren zij ons niet. David kon toch in den weg van zijnen plicht gaan, en daarin vertroosting vinden. (HENRY en SCOTT).

79. Laat hen tot mij keeren, die U vreezen, en die Uwe getuigenissen kennen ¹⁾.

¹⁾ Hij is hun vriend en medgezel, zij verstaan elkan- der. Zijne ervaringen kunnen hen tot leering zijn en hunne gesprekken wederkeerig tot zijne vertroosting en bemoediging strekken. De behoefte aan gemeenschap is een karaktertrek van alle kinderen Gods, zij zoeken elkanders gezelschap en zitten liever bij een arm en eenvoudig kind van God in zijne nederige woning, dan bij de rijke en aanzienlijke lieden dezer wereld. (DONNER).

80. Laat mijn hart oprecht zijn tot Uwe in- zettingen ¹⁾, opdat ik niet beschaamd worde, door- dat ik in openbare zonden verval, of teleurgesteld in mijne verwachtingen, daar Uwe beloften toch slechts voor diegenen zijn, die U in oprecht- heid willen dienen.

¹⁾ De geloovige erkent God lief te hebben en vreest nochtans dikwijls, dat het niet zoo is; hij legt daar- om zijn hart aan God ter onderzoeking voor en bidt Hem om liefde. Het is de aard van het geloof des zondaars in den God der genade, dat hij gevoelt en weet Gode toe te behooren, en er nochtans om bidt. Zoo heeft David ook meermalen verzekerd dat hij van ganscher harte Gods bevelen bewaart, en toch bidt hij weder om een oprecht hart. Dat is de tegenspraak den geloovigen bekend, der wereld een geheim. (DÜCHSEL).

Caph.

Vs. Vs. 81—88. Wel is het hoog tijd, dat Gij mij mijn heil laat aanschouwen, daar er slechts weinig aan ontbreekt, of de vijanden hebben mij te gronde gericht; verkwik mij dan door Uwe genade, en houd spoedig gericht over mijne vervolgers.

81. Mijne ziel is bezweken („smacht”) van verlangen naar Uw heil ¹⁾ (Gen. 49 : 18); op Uw woord heb ik gehoopt ²⁾.

¹⁾ De Psalmist kan hier gesproken hebben de taal der oude Kerk, als wachtende de komst van den beloofden Messias, de redding van God en de vertroosting van Israël. Hij schijnt mij echter meer toe den toestand van zijn gemoed uit te drukken, als hij bevrijding zocht van zijne zonden, zijne vijanden en zijne angsten. (HENRY en SCOTT).

Hij werd moede van het wachten, zwak van het waken en ziek door den dringenden nood. Zoo worden de oprechtheid en innigheid zijner begeerte bewezen. Niets anders kon hem voldoening geven, dan bevrijding, door de hand van God bewerkt. Zijn geheele natuur smacht naar het heil van den God aller genade, dat moest hij hebben, of anders zou hij ten slotte bezwijken. (HENRY).

²⁾ De hoop op de belofte in het Woord vervat, be- waart de ziel voor bezwijken, dewijl alsdan de geloovige door die belofte bemoedigt wordt. Maar tegelijk wekt de hoop ook het verlangen op dat de Heere zich spoedig openbare in de volheid Zijner ontferming en genade. —

82. Mijne oogen zijn bezweken, zij staren zich als het ware blind van verlangen naar Uwe toe- zegging, dat die aan mij worde vervuld, terwijl ik zeide: Wanneer zult Gij mij vertroosten ?

Het oog moge bezweken zijn, het geloof nog niet. —

83. Want, zoover is het met mij gekomen,

ik ben geworden als een lederen zak in den rook, verdroogd, uitgeteerd van verdriet; *doch Uwe inzettingen heb ik ondanks alle wederwaardigheid niet vergeten.*

Men hing de wijnzakken, waarin de wijn bij de ouden werd bewaard (Matth. 9: 17), ook bij de Grieken en Romeinen, in de vrije, voor den rook toegankelijke bovenste ruimten des huizes op, opdat de wijn des te eer oud zou worden. Het uitwendige van zulke lederen zakken was onaanzienlijk, hoe kostbaar ook het inwendige was. Zelfs in dezen uiterlijk zoo onaanzienlijken gedrukten toestand hield de dichter zich aan Gods woord en Zijne beloften. (VAHINGER).

84. *Hoe vele zullen de onheilsdagen Uws knechts zijn* ¹⁾, hoe lang zal hij nog moeten wachten op de openbaring van Uw gericht aan Uwe tegenstanders (Openb. 6: 10)? *Wanneer zult Gij recht doen over mijne vervolgers*, daar mijn leven toch slechts eene handbreedte tijd is, en U dus niet veel tijdruimte overblijft, om mij nog hier Uw heil te laten?

1) Alsof hij wil zeggen: Hoe lang hebt Gij besloten Uw n knecht over te geven aan de willekeur der goddeloozen, en wanneer zult Gij paal en perk stellen aan hunne wreedheid en woede? De Schrift gebruikt in dezen zin dikwijls het woord *dagen*, zooals *dagen van Egypte* (Ezech. 30: 9) en *dagen van Babylon* en *dagen van Jeruzalem* (Ps. 137: 7), wat elders genoemd wordt, de tijd der bezoeking (Jes. 10: 3). (CALVYN).

85. *De hoovaardigen hebben mij putten gegraven* ¹⁾, *hetwelk niet is naar Uwe wet* ²⁾.

1) In het Oosten worden zeer dikwijls de wilde dieren gevangen in kuilen, die gegraven zijn in hunne schuilplaatsen en een weinig bedekt, gelijk met den gewonen grond, welke bedekking inzakt, wanneer er op getrapt wordt. (HENRY en SCOTT).

2) In het Hebr. אֲשֶׁר לֹא כִתְרוּתָהּ (Ascher lo kethorateka). Beter: Zij, die niet zijn naar Uwe Wet, d. i., zij, die Uwe wet verachten, zich om Uwe wet niet bekommeren. —

86. *Al Uwe geboden zijn waarheid; zij, de hoovaardigen* (vs. 85), *vervolgen mij met leugen; help mij!*

87. *Zij hebben mij bijna* (Jer. 20: 9) *vernietigd*, mij nedergeworpen hebben zij *op de aarde*, maar ik heb Uwe bevelen niet verlaten.

88. *Maak mij levend naar Uwe goedertierenheid*, maak mij naar Uwe genade weder vrij en vroolijk in U, dan zal ik de getuigenis Uwsmonds onderhouden.

Zulke verdrukten zijn geen hopelooze klagers, en hoe onaanzienlijk en verdorven hun aanzien zij, wij zeggen er van: de wijn van hun verborgen leven Gods wordt er edeler, geuriger en kostbaarder door. (DONNER).

Wij zien op de goedertierenheid Gods, als op de bron der geestelijke verlevendiging, en wij smeeken den Heere, dat Hij ons levend make, niet naar onze verdiensten, maar naar de oneindige kracht der genade. (SPURGEON).

Lamed.

Vs. 89—96. Gelijk God, de Heere, eeuwig is en gelijk hemel en aarde zoo wijd en onwankelbaar zijn, zoo is ook Gods Woord eeuwig,

alles omvattende en nooit wankelende; aan dit Woord wil ik mij dan ook vasthouden, het in mijn leven volgen en mij met vroolijk vertrouwen daarop verlaten.

89. *O HEERE! Uw woord bestaat in der eeuwigheid in de hemelen* ¹⁾, zoodat geene macht der aarde het kan bereiken, om het te doen valen; Uwe beloften zijn zoo vast als de hemelen.

1) Eeuwig en onvergankelijk, steeds zich gelijkblijvend is Gods Woord, vol levenskracht en vertroosting, waaraan de dichter zich eeuwig houden wil. Het heeft den hemel tot standplaats, en daarom ook de eigenschappen des hemels, voor alles hemelsche bestendigheid. (DELITZSCH).

90. ^{a)} *Uwe getrouwheid aan hetgeen Gij in Uw woord geopenbaard hebt, is van geslacht tot geslacht. Gij hebt de aarde vastgemaakt en zij blijft staan*, zonder dat zij uit hare plaats gaat; zoo is het ook met Uwe waarheid en trouw.

^{a)} Pred. 1: 4.

91. *Naar Uwe verordeningen blijven zij nog heden staan; want zij allen zijn Uwe knechten*, alles, wat Gij geschapen hebt, moet Uw eenmaal genomen raadsbesluit volvoeren.

Alle schepselen op hunne plaats en overeenkomstig hunne talenten beantwoorden aan de bedoelingen van hunne schepping; zal de mensch, die alleen met rede is aangedaan en voor de onsterfelijkheid is geschapen, alleen opstandeling zijn, de eenige onnutte last der aarde? (DÜCHSEL).

Het is duidelijk, dat de kacht der vergelijking zit in het nog heden in standblijven van hemel en aarde, niet in den hemel en aarde zelve. Want deze zullen eenmaal voorbijgaan. De dichter wil hier zeggen, dat schepping en onderhouding van wat God eenmaal heeft voortgebracht, Zijne goedertierenheid en getrouwheid bewijzen. Want liet God, wat Hij geschapen had, aan zichzelf over, dan zou alles in het niet terugzinken. —

92. *Indien Uwe wet met al de beloften, die aan de getrouwe vervulling daarvan verbonden zijn, niet ware geweest al mijne vermaking, ik ware in mijnen druk al lang vergaan* (Jer. 15: 16).

93. *Ik zal Uwe bevelen in der eeuwigheid niet vergeten* ¹⁾; want door dezelve hebt Gij mij levend gemaakt (vs. 50) ²⁾.

1) Gedenk ten alle tijde aan Gods woord en vergeet het nooit; wilt gij iets vergeten, zoo vergeet de schepselen, die u verhinderen, dat gij niet alleen aan Gods woord denkt. (STARKE).

2) Zij spreken het best van de dingen Gods, die spreken bij ondervinding, die kunnen zeggen, dat door het woord het geestelijke leven in hen begonnen, onderhouden, versterkt en opgewekt is. (HENRY en SCOTT).

94. *Ik ben Uwe* ¹⁾, *Uw eigendom, behoud mij, want ik heb Uwe bevelen gezocht* (vs. 25).

1) De vereeniging des harten met God, dat God de onze en wij Godes worden, is het hoogste goed, dat men in dit leven zoeken kan. (FRANKE).

95. *De goddeloozen hebben op mij gewacht, op mij geloerd, om mij te doen vergaan* (Ps. 37: 32; 56: 7); *ik neem acht op Uwe getuigenissen, en weet, dat ik onder Uwe bescherming veilig ben.*

96. In alle volmaaktheid, in alles, hoe heerlijk en kostbaar het ook ware, hoe volmaakt het ook scheen te zijn, heb ik een einde gezien, alles heeft zijne grenzen en perken, *maar Uw gebod is zeer wijd* ¹⁾, hoe ik ook nadenk, ik vind steeds nieuwe stof tot bewondering, altijd ontdek ik nieuwe wonderen Uwer wet.

¹⁾ Met andere woorden bevestigt hij, wat hij in het eerste vers van deze afdeeling heeft geleerd, nl. dat het Woord van God niet aan verandering is blootgesteld, dewijl het boven de bouwvallige elementen der wereld verre verheven is. Hier zegt hij, dat er niets zoo volmaakt onder den hemel is, niets zoo vast, of van alle kanten wél bevestigd, dat het echter geen einde heeft, dat alleen het woord van God, door zijne volheid, alle grenzen en einden overtreft. (CALVYN).
Onze dichter had veel gezien, veel doorzocht, wat op aarde tot het volmaakte en onovertroffene gerekend wordt; hij had het bewonderd, maar bevonden, dat alle volmaaktheid onder de zon, hoe rijk en schoon ook, eene eindige en begrensde was, niet te vergelijken met de oneindige volmaaktheid van het gebod Gods, dat zeer wijd is. Hoe hij ook trachtte door te dringen in het gebod, in het Woord des Heeren, zijn zielsoog kon de grenzen van dat wonderbare getuigenis niet bereiken. Altijd weder verwijdde zich de gezichtskring en verloor zich voor hem in het oneindige. (DONNER).

Tegenover al wat verandert en telcurestelt stelt de dichter hier het onbegrensde, wat duur en zekerheid betreft, van het Woord Gods. De diepte van dat Woord te peilen, de lengte en breedte te meten en de hoogte er van te berekenen is hem en ieder menschenkind onmogelijk. Ook de diepst ingeleiden onder Gods kinderen zullen altijd weder met den Psalmist moeten uitroepen: Uw Gebod, Uwe Openbaring is zeer wijd! —

Mem.

Vs. 97—104. Gods dierbare wet, wanneer men haar werkelijk lief heeft en die bestendig overpeinst en getrouw naleeft, schenkt een overvloed van wijsheid, inzicht en oordeel, zoowel boven de vijanden, als boven leermeesters en anderen, wanneer deze inwendig in hun hart ten opzichte van het woord der waarheid op ééne lijn staan. Ik wil mij daarom aan Gods wet houden en elken valschen weg haten, van God wil ik leeren en Zijn Woord zal mij de zoetste spijze zijn.

97. Hoe lief heb ik Uwe wet! Zij is mijne betrachtting den ganschen dag. (Vs. 15; Ps. 1: 2.)

Heere! daar er zoovelen zijn, die Uwe wet niet lief hebben, hoe komt het, dat ik mijne ziel dus voel aangedaan en uitgaan in liefde? Ja, daar ik zelfs te voren, toen ik nog in mijn natuurlijken staat was, gansch afkeerig was van Uw woord en Uwe wet, hoe komt het, dat ik mijne ziel nu gansch anders gesteld vind? Immers dit is geene vrucht op mijnen akker gewassen. Neen, door de genade Gods ben ik dat ik ben. (D'OUTREIN.)

De dichter spreekt hier niet in ijdele zelfverheffing, maar in waren ootmoed des geloofs. Hij beroemt er zich niet op, dat hij de Wet Gods elken dag houdt. Ook in dezen Psalm komen klachten over afdwalingen, maar hij spreekt het hier eenvoudig en ootmoedig voor zijn God uit, dat het de lust, de keuze van zijn hart is geworden, om Gods Wet en Zijn Getuigenis te betrachten. —

98. Zij maakt mij door Uwe geboden wijzer, dan mijne vijanden zijn met al hunne vleesche-lijke wijsheid en doortraptheid, want zij is in eeuwigheid bij mij voor eeuwig mijn deel.

¹⁾ Of, Meer dan mijne vijanden maken Uwe geboden mij wijs, want voor eeuwig zijn zij mijn deel. De dichter wil in elk geval zeggen, zoals ook blijkt uit het volgende vers, dat de Wet, de Openbaring Gods, hem verheft boven zijne vijanden, die wel vroeger zijne leermeesters waren, maar nu van die Wet zijn afgevalen en hem, den ijveraar voor Gods geboden, vervolgen. —

99. Ik ben verstandiger dan al mijne leeraars, met hunne natuurlijke kennis en wetenschap, omdat Uwe getuigenissen mijne betrachtting zijn.

De eenvoudigste Christen, die door geloof en gebed de kennis in toepassing brengt, welke hij in de Schriften der waarheid verkreeg, in nuttige kennis en beoefenende wijsheid, zal al de onderwijzers te boven gaan, die op hunne eigene wetenschap staan te wankelen en de woorden Gods verwerpen, of er slechts oppervlakkig mede bekend zijn. Door overdenking van Gods getuigenissen prediken wij tot ons zelve, en zoo verstaan wij meer dan onze leeraars, wanneer wij onze eigene harten kennen. (HENRY en SCOTT.)

Gelijk een soldaat in den strijd nooit zijn schild ter zijde moet leggen, zoo ook moeten wij nooit het Woord Gods uit onze harten hebben, het moet altoos bij ons zijn. (SPURGEON.)

100. Ik ben voorzichtiger dan de ouden, met hunne bloot menschelijke ervaring, omdat ik Uwe bevelen bewaard heb, omdat ik Uwe bevelen in acht genomen heb, en alzoo ervaren ben in de wegen Gods.

Ouderdom behoedt niet voor dwaasheid, zoo men niet in Gods geboden wandelt. (LUTHER.)

O hoe wijs, hoe zalig en gezegend is het door Gods woord verlicht, helderziende oog! Van hoe veel beter oordeel, gezonder takt en meer vervuld met levenswijsheid is de godgeleerde in bedelaars-gewaad, of in eene fabriek dan de beschaafdsten der wereld, die hunne wijsheid door eigen verstand of dat van anderen verkregen, het uit vele boeken en uit vele reizen hebben geput. (TAUBE).
Gods woord doet beter verstaan dan de overlevering. Het geschrevene Woord is een veiliger gids ten hemel, dan alle vaders, leeraars en oude vromen, en de leeringen der Heilige Schriften geven ons meer wijsheid dan alle andere schrijvers. (HENRY en SCOTT.)

101. Ik heb mijne voeten gewerd van alle kwade paden, en van allen verkeerden omgang, opdat ik Uw woord zou onderhouden en mijn geweten zuiver mocht zijn. Hebr. 13: 18).

De boezen laten 't kwade uit vrees voor straf, de geloovigen uit liefde tot de deugd. (D'OUTREIN.)

102. Ik ben niet geweken ¹⁾ van Uwe rechten, want Gij hebt mij geleerd; inwendig door Uwen Geest, en Gij dreeft mij door dezen aan, om ze te houden (vs. 33).

¹⁾ Het woord in den grondtekst geeft eigenlijk aan, een afwijken uit minachting, dewijl men geen achtung voor de rechten Gods had. De Psalmist wil dus zeggen, dat dit bij hem niet het geval is. Integendeel, hij heeft den grootsten eerbied voor de rechten Gods, en dit komt, omdat hij zelf van God geleerd is. —

103. Hoe zoet zijn Uwe redenen mijn gehemelte geweest, meer dan honig mijnen mond (Ps. 19: 11. Spr. 8: 11).

Wat hij met andere woorden had gezegd, herhaalt hij wederom, dat hij door de zoetheid der wet Gods zoo

was vervoerd, dat hij geen ander genoeg en begeerde. Want wel zou het kunnen geschieden, dat de een of ander door eenig gevoel van eerbied werd aangegrepen, maar niemand zal de Wet van ganscher harte volgen, dan wie deze lieflijkheid heeft ondervonden, doch God verlangt niet van ons een slaafsche gehoorzaamheid, maar wil, dat wij verheugd tot hem komen. (CALVYN).

Aan al het kostelijke, geurige en uitgelezene op aarde komt een einde, en vaak walgen wij er van, maar het zoete en zalige van 's Heeren redenen, doet ons hoe meer wij er van genieten te meer er van begeren, want de ware genieter proeft en smaakt in dat Woord, dat de Heere goedertieren is. (DONNER).

De ziel heeft haren smaak even zoo goed als het lichaam; die smaak is in goede orde, wanneer die woorden zoet zijn voor de ziel als honig voor den mond. Indien dit niet altijd zoo is, zoo is het omdat onze smaak bedorven is door de wereld en het vleesch. Onze smaak voor het woord van God zal het grootste zijn, wanneer die voor wereld en vleesch het minst is, bij voorbeeld in tijden van droefheid, ziekte en sterven. (BR. HORNE).

104. Uit Uwe bevelen krijg ik verstand, daarom haat ik alle leugenpaden, alles wat tegen Uwe waarheid, Uw woord strijdt, valsche leer zoowel als zondige daden. Vs. 29).

Wat hier een verstandig hart tot eigen lof schijnt te zeggen, loopt toch 'eigenlijk uit op enkel lof van God en van Zijn woord, als waardoor men alzoo geleerd, geleid en voor een boozen en valschen weg is bewaard geworden. (RIEGER.)

Geen kostelijker schat op aarde dan Gods woord, want 1) deze blijft, wanneer alle andere verdwijnen; 2) vertrouwt en verkwikt in ellende en bij schuldgevoel; 3) en maakt allen verstandig tot de zalige overwinning. (DEICHART).

De weg der zonde is een valsche weg, en zal allen, die daarop wandelen in 't verderf storten, het is „de weg, die iemand recht schijnt, Spr. 13: 12. Maar ieder geloovig mensch haat den zonden-weg. Hij onderhoudt zich niet alleen van dien, maar hij haat dien en vrees er voor. Zij, die de zonde als zonde haten, zullen alle zonde haten, elken valschen weg, omdat elke valsche weg tot verderf leidt. En hoe meer kennis wij verkrijgen door de leeringen Gods, des te meer zal onze haat tegen de zonde geworteld worden om van den duivel te vlieden, dat is begrepen in Job 28: 28. Hoe meer wij ingedrongen zijn in de Schriften, des te beter zullen wij toegerust zijn, om in de verzoeking te antwoorden. Maar laat ons ons zelve afvragen: Hebben wij de leugenpaden van onze eigene harten ontdekt? Er is weinig geschied in ons hart, zoolang de zonden, die het vervullen, niet zijn ontdekt. Laat ons niet tevreden zijn met eene zekere uitwendige rechtvaardigheid. Elke gedachte aan zonde moet ons leed doen, daar zij den gezegenden Heiland bedroeft. Heere! keer onze oogen, onze harten, onze voeten, onze wegen meer en meer tot U, den Genadige, zelve (BRIDGES).

Nun.

Vs. 105—112. De weg hier beneden is een weg door duisternis heen, die voorbij afgeronden leidt, waarin men gemakkelijk kan nederstorten; maar Gods Woord is het licht in die duisternis en de bescherming tegen het gevaar. — Met ede heb ik mij verbonden op dit licht acht te geven, en den weg te gaan, dien het mij aanwijst. Ik heb daarom wel veel te lijden en moet doodsgerevaren doorstaan, maar Gods Woord verkwikt mij ook en ik laat mij daarvan niets ontnemen.

105. Uw woord is eene lamp voor mijnen voet, en een licht voor mijn pad (Spr. 6: 23).

In het licht van Gods woord zien wij, waarheen wij

in de duisternis dezer wereld onzen voet moeten zetten, om niet te struikelen en te vallen, en waarheen wij den weg van onzen wandel moeten richten tot onze zaligheid. (MOLL).

Iemands weg beteekent in 't algemeen zijn gansche levensgedrag; maar door zijn pad schijnt de dichter meer bijzonder het oog te hebben op de bepaalde omstandigheden, in welke hij thans gesteld was, en over welke hij vs. 107 moest klagen: „Ik ben gansch zeer verdrukt.” De voet derhalve, waarwede hij dit pad betreden moest, wijst ons naar zijne werkzaamheden onder al zijn lijden. Het gansche voorstel derhalve: „Uw Woord is eene lamp voor mijnen voet, en een licht voor mijn pad,” komt in den zakelijken zin hierop neder: „Door de verlichting van Uw woord word ik in staat gesteld, om mijnen voet op het pad mijner verdrukking betamelijk te zetten: dat woord onderwijst mij, hoe ik in de duistere proefwegen, in welke het U behaagt mij in te leiden, mij gedragen moet en daaronder werkzaam wezen. (KLINKENBERG).

De Bijbel is de schat van den arme, de troost van den zieke en de steun van den stervende. Terwijl andere boeken, ons vermaken en onderwijzen in een ledig uur, is dit de bijzondere triomf van dat Boek, dat het licht in het midden der duisternis schept, de zorgen, door geen ander middel te verlichten, wegneemt, eene riem onder dat hart steekt, dat door geen andere vertroosting te bereiken is, omdat schuld, schuld, hoop en dood den invloed er van verijdelen. Er is iets in den aard en in de woorden van den Bijbel, dat bijzonder geschikt is, om de aandacht van de eenvoudigste en onbeschaafde gemoederen te trekken. (R. HALL).

106. a) Ik heb gezworen en mij alzoo op het plechtigt verbonden, en zal het bevestigen, dat ik onderhouden zal de rechten Uwer gerechtigheid, en die bestendig als het licht des levens zal volgen.

a) Neh. 10: 29.

Niet genoeg achtte het de dichter een eed af te leggen, de bevestiging daarvan moest er het zegel der oprechtheid aan hechten. Niet in eigen kracht sprak hij hier: neen, hij ervaring wist hij te zeer, hoe weinig ook zelfs een man naar Gods hart op goede voornemens en besluiten zich kan verlaten. Was hij voor den veelomvattenden eed teruggedeinsd, met het oog op zijne eigene zondige gesteldheid, de Heere die hem geroepen had, had Hem door Zijn Heiligen Geest van zich zelve het oog op Hem doen vestigen, en, door dezen bekrachtigd, schroomde hij geen oogenblik. Nog met die hoogere, die geestelijke kracht bezield, vatte hij dan ook, sterk in zijnen God, het vaste besluit op, in zijn leven, in het bestuur van land en volk, de bekrachtiging af te leggen van hetgeen hij gezworen had: te bevestigen, dat hij onderhouden zou de rechten van Jehova's gerechtigheid. (J. J. EIGEMAN).

107. Ik ben gansch zeer verdrukt (vs. 67, 71, 75), HEERE! maak mij levend naar Uw woord, waarin Gij mij te zien geeft, dat Gij mijn licht, mijn heil, mijn troost zijt (Ps. 27: 1).

Hij is dikwijls bedroefd, maar voornamelijk smart het hem, dat hij niet kan doen wat hij wil. Zijne smachtende begeerte om heiliger te worden, bracht hem tot het dazelijksch gebed om verkwikkende genade. Hij voert Gods belofte aan, leidt zijne begeerte daarnaar en vestigt er zijne hoop op, dat God hem levend make. (HENRY en SCOTT).

108. Laat U toch, o HEERE! welgevallen de vrijwillige offeranden mijnsmonds, die ik

U in gebeden en lofliederen breng (Ps. 19: 15), en leer mij, gelijk ik boven alles om deze genade U bid, Uwe rechten niet alleen verstaan, maar ook beminnen en betrachten.

109. **Mijne ziel is geduriglijk in mijne hand, ik ben bestendig in gevaar mijn leven te verliezen; nochtans vergeet ik Uwe wet niet; ook de vrees kan mij U niet ontrooven, dringt mij integendeel te meer tot U en Uw woord.**

„De ziel in de hand hebben,” is zooveel als zich bewust te zijn van in levensgevaar te verkeeren, even als „zijne ziel in zijne hand stellen” (Richt. 12: 3. Sam. 19: 5; 28: 21. Job 13: 14) is: bereid te zijn, zijn leven te wagen. Het gebed van een mensch, zegt eene Talmudische spreuk, wordt niet verhoord, wanneer men niet bereid is zijn leven op te offeren. (DELITZSCH).

Paulus heeft eene uitdrukking, die veel overeenkomst met deze heeft in Hand. 20: 23. —

110. **De goddeloozen hebben mij op den weg, dien ik ga, eenen strik gelegd om mij te vangen (Ps. 104: 6; 142: 4); nochtans ben ik niet afgedwaald van Uwe bevelen.**

Wij meenen, dat zij hem tot eenig zondig bedrijf, strijdig met de belijdenis der waarheid of der godzaligheid trachten te brengen, hetzij door verlokken of door bedekselen van de dwaling en de schande, of door kwade voorbeelden, of ook door geweld. Gelijk men beesten of vogels in den strik krijgt, of door ze eenig aantrekkelijk aas voor te leggen, of door den strik ergens onder te verbergen, of doordien eenig ander dier of vogel in den strik of den knip geplaatst wordt, om ze tot zich te lokken, of ook door ze daarin te jagen. (D'OUTREIN).

111. **Ik heb Uwe getuigenissen genomen tot eene eeuwige erve¹⁾, want zij zijn mijns harten vrolijkheid.**

¹⁾ De wereldlingen willen hunne erve in klinkende munt of in vaste goederen, en moeten daarvoor kwellingen ondervinden. (DIEDRICH).

Wat doet men niet, om eene aardsche erve te verkrijgen! Zou het eeuwig erfdel dan niet zooveel waard zijn, dat men gaarne alles verloochende en alleen daarnaar trachtte? (STARKE).

112. **Ik heb mijn hart geneigd, om Uwe inzettingen eeuwiglijk te doen, ten einde toe.**

„Ik heb door Gods genade mijn hart daartoe geneigd en den afkeer, dien ik had, overwonnen. Een verstandig mensch heeft zijn hart bij zijn werk en dan is alles goed gedaan. (HENRY en SCOTT).

De inzettingen Gods staan hier in tegenstelling van de rede en menschelijke wetenschap. De dichter verwerpt de rede wel niet en veracht de wetenschap niet, maar toch hij weet, dat zij geen betrouwbare gidsen zijn op den weg naar de eeuwigheid. Rede en verstand zwijgen op de diepste levensvragen der ziele. Maar Gods Woord en Zijne inzettingen geven een antwoord en ontdekken den raad Gods in betrekking tot de zaligheid der ziele. —

Samech.

Ps. 113—120. In tegenoverstelling van hen, die tusschen God en de wereld het hart verdeelen en den dienst van Jehova met het heidendom, geloof en naturalismus met elkander denken te verenigen, moet het hart met zijne liefste zijne hoop zich geheel en al aan den God der openbaring verbinden. Weg dan van mij, gij goddeloozen! ik behoor uitsluitend mijnen God en het Woord

Zijner waarheid toe, en beef terug voor de gerichten, die u wachten, dat ik daarin niet worde ingewikkeld.

113. **Ik haat de kwade ranken¹⁾ takken, die afgesnoeid moeten worden, maar heb Uwe wet in oprechtheid lief.²⁾**

¹⁾ In het Hebr. נעפים שסאתי (Seafim sanethi). LXX: παραλόμους επιστῆσα. Het Hebr. woord betekent: hinkende, inwendig gebroken. De dichter bedoelt met hen degenen, die den dienst Gods en den dienst der heidensche afgoden willen vereenigen, geloof en natuurdienst zoeken te verbinden. Beter vertaling is dan ook: Ik haat de dubbelzinnigen, of, ik haat die ter zijde afdwalen. Calvyn teekent aan, dat de Profet hier getuigen wil, dat hij een vijand is van dubbelzinnige overleggingen, die den mensch her- en derwaarts plegen te slingeren. —

²⁾ Met een half hart kan men noch God waarlijk beminnen, noch Zijn woord waarlijk vertrouwen, noch het kwade ernstig haten en laten. (MOLL).

114. **Gij zijt nu ook, omdat Gij u onverdeeld wendt tot degenen, die zich onverdeeld U overgeven, mijne Schuilplaats en mijn Schild; op Uw woord heb ik gehoopt, met even zoo onvoorwaardelijk vertrouwen, als ik met onbegrensde liefde aan Uwe wet hang.**

Het woord Gods als het woord der waarheid waarborgt ons de redding der vromen en het verderf der goddeloozen. (MOLL).

115. **Wijkt van mij, gij boosdoeners! ik heb geene gemeenschap met u; wijkt van mij, dat ik de geboden mijns Gods moge bewaren¹⁾, en ik niet door u verleid en besmet worde met Uwe goddeloosheid en zonde.**

¹⁾ De Psalmist zegt hier, dat hij geen gemeenschap wil met dezulken, die geloof en natuurdienst met elkander willen vereenigen, en opdat zij weten mogen waarom niet, noemt hij hier God zijn God, om daarmede te getuigen, dat hij in den dienst Gods aan het geloof alleen genoeg heeft om te genieten, wat zijne ziele behoeft. Maar hij gevoelt ook hoe hij toch, hoewel het de keuze van zijn hart was, om den Heere alleen te dienen, wat zijn vleesch betreft, gevaar loopt om af te dwalen, en daarom vraagt hij in het volgende vers om ondersteuning des Heeren, om de kracht en de mogendheid des Heeren, opdat hij staande mocht blijven, —

116. **Ondersteun mij dan, o Heere! bij zulk een voornemen naar Uwe toezegging, opdat ik leve; en laat mij niet beschaamd worden over mijne hope (Ps. 25: 2).**

Hij zou in zonden vallen, in dood en hel, indien God hem niet ondersteunde; maar gedragen door die Hand, zal zijn geestelijk leven worden gesteund en een handgeld zijn van 't eeuwige leven. (HENRY en SCOTT)

117. **Ondersteun mij, zoo zal ik behouden zijn; dan zal ik mij steeds in Uwe inzettingen vermaken (vs. 70, 143).**

Dat zijn nuttige gedachten, wannier men onderzoekt, of men nog in de eerste kracht van het Christendom staat, of terug is gegaan. Merkt men het laatste op, wat is dan noodzakelijker dan de bede: ondersteun mij. (STARKE).

Het woord hier door ondersteunen vertaald, wordt gebezigd voor: 1) het hart sterken door spijze (Ps. 104: 27), dat een zinnebeeld is van het sterken

van 't hart door de genade (Hebr. 13: 9). 2) Voor iemand te ondersteunen en te sterken in den strijd, om niet alleen staande te blijven, maar ook de overtuiging weg te dragen. (Ps. 18: 36; 20: 3). 3) Voor het ondersteunen door moedgeving (Ezra 5: 2). 4) Voor het ondersteunen door uitwendige vertroosting (Ps. 41: 4). 5) Voor het ondersteunen tegen alle wankeling en struikelingen (Ps. 94: 18. Spr. 20: 28. Jes. 9: 6. (D'OUTREIN).

118. Gij vertreedt met den voet Uwer gerichten al degenen, die van Uwe inzettingen afdwalen, want hun bedrog, hunne zelfmisleidende en verleidelijke richting is leugen, hoe zij er zich ook op verheffen.

Menigeen meent, dat er geen haan naar kraait, dat het er volstrekt niet op aankomt, en men gelooft mag wat men wil; men zet dan Gods woord op zijde, gelooft iederen wargeest en laat zich door valsche leer misleiden, en tot afval bewegen. Zou zulk een straffeloos blijven? (FRISCH).

119. Gij doet alle goddeloozen der aarde weg als schuim, dat in het vuur van de edele metalen wordt afgezonderd (Jeh. 6: 28 v. Ezech. 22: 18 v. Mal. 3: 2 v.), daarom heb ik Uwe getuigenissen lief, opdat het met mij niet eveneens ga.

120. Het haar mijns vleesch is te berge gerezen van verschrikking voor U¹⁾, en ik heb gevreesd voor Uwe oordeelen, voor uwe rechten, naar welke gij gerichten oefent.

¹⁾ Bij den eersten indruk schijnt het, dat de Profeet met zichzelf in strijd komt; want waar hij onlangs heeft gezegd, dat hij door de gestrengheid Gods was geroept, om Zijne getuigenis zoetelijk te beminnen, daar spreekt hij het nu uit, dat hij door schrik is bedorven geworden. Maar ofschoon deze twee aandoeningen zeer veel verschillen, toch, indien wij bedenken door welke leermiddelen God ons vormt tot eerbied voor Zijne Wet, zullen wij zien, dat ze zeer goed kunnen samen gaan. Opdat wij om de genade Gods smeeken, behoort het, dat wij door vrees worden aangetast. Derhalve, dewijl de eerbied het begin is der liefde, getuigt de Profeet, dat hij ernstiglijk door de vreeze Gods is gedrongen, om zich zorgvuldig in acht te nemen. Nu is het dooden van het vleesch een niet zoo gemakkelijke zaak, dat ieder daartoe lust gevoelt dan gedwongen door sterke middelen. En daarom is het niet te verwonderen, dat God zijn knecht met schrik bezoekt, om hem tot eerbied voor Hem te bewegen. Verder, dit is niet een algemeene wijsheid, om te beven voor Gods aangezicht, wanneer Hij Zijne oordeelen oefent, wijl het grootste deel der wereld ze voorbijgaat met gesloten oogen. (CALVYN).

Vrees en liefde in een en hetzelfde hart, over een en hetzelfde voorwerp, over Gods getuigenissen en rechten — hoe is dat op te lossen? Wij hebben hier een bewijs, dat de uitdrukking voor „de wet des Heeren” met een bepaald doel gekozen is; eerst worden getuigenissen genoemd, vervolgens „rechten” of oordeelen. De Psalmist heeft de getuigenissen lief, omdat zij dien God openbaren, die in al Zijne woorden waarachtig is, omdat alles geschiedt, wat Hij ooit met vollen nadruk Zijner majesteit heeft betuigd, zoo wel de beloften jegens de Zijnen, als de bedreigingen over de goddeloozen. Een dienstknecht des Heeren moet deze liefhebben en bij elke vervulling steeds liever krijgen; want zij zijn de staf van Zijn geloof en de ster zijner hope. Maar wanneer de oordeelen Gods, of de rechten, volgens welke Hij richt, in al de centenaarszwaarte der vervulling, de fiolen van

toorn over de goddeloozen uitgieten, dan verstijft voor de verschijning van dezen vreeselijken God elk schepsel, elke zondemacht, ook die in het kind van God. (TAUBE).

De Psalmist is daarom zoo bevende, omdat de Heere God, de Almachtige de woorden terstond tot daden kan maken en zoo bevreesd is hij, dat de haren hem ten berge rezen en zijn hart verstijft was van schrik. —

Ain.

Vs. 121—128. In een tijd, als de tegenwoordige, wanneer men de wet des Heeren zoekt te verschuiven, is er behoefte voor degenen, die daartegen strijden, aan de eene zijde aan Goddelijke bescherming tegen de wederpartijders, aan de andere zijde aan steeds dieper indringen in het Woord van God, opdat zij blijven staan en de overwinning behalen. Om beide roep ik U aan, o Heere! om Uwe hulpe tegenover de trotschen, die mij geweld willen aandoen, en om Uwe getuigenissen te erkennen en het ernstig op te nemen met de opvolging Uwer geboden.

121. Ik heb niet slechts met de lippen Uwen naam beleden, maar ook met mijnen wandel; ik heb recht en gerechtigheid gedaan; geef mij niet over aan mijne onderdrukkers, die tegen mij opstaan, omdat dit houden Uwer geboden hun een doorn in het oog is.

122. Wees borg, pleitbezorger, voor Uwen knecht ten goede, daar Gij hem voor zijne tegenpartijders in bescherming neemt; laat de hoovaardigen uit de school der libertijnen vs. 113 (Hand. 6: 9 vv.) mij niet onderdrukken.¹⁾

¹⁾ Gelijk Juda zich bij Jakob tot borg stelde voor Benjamin, zoo begeert de dichter, dat de Heere zijn borg, zijn pleitbezorger zij tegenover zijne onderdrukkers. Dat de Heere naar Zijne liefde en trouw de zaak zijns knechts voor de Zijne neemt, wetende, dat het dan een gewonnen zaak is, hem ten goede. (DONNER).

123. Mijne oogen zijn bezweken van verlangen naar Uw heil, van begeerte om des Heeren heil te aanschouwen, en om naar de toezegging Uwer rechtvaardigheid¹⁾ Uwe groote daden te zien. (Vs. 81 v).

¹⁾ De dichter spreekt hier van de toezegging Uwer rechtvaardigheid. Het is de toezegging, die van Gods rechtvaardigheid uitgaat en even zeker zal vervuld worden, als God de rechtvaardige is. De rechtvaardigheid Gods is derhalve voor den geloovigen Psalmist niet een eigenschap die afschrikt, maar die hem lieflijk is. Hij is daardoor hiervan overtuigd, dat zijn God hem het heil zal doen zien, en dat zijne vijanden, die ook de vijanden Gods zijn, hem niet ganschelijk zullen vernietigen. Maar kan hij ten opzichte van het zien van het heil Gods, waardoor zijne vijanden zullen vergaan, zich beroepen op de rechtvaardigheid Gods, wat hem zelve betreft beroept hij zich op de genade (vs. 124), dewijl hij weet, dat God met hem enkel uit genade moet handelen, ook dan, wanneer Hij de toezegging der rechtvaardigheid vervult. —

124. Doe bij Uwen knecht naar Uwe goedertierenheid, en niet naar zijne zonde, doordat Gij hem redt (Ps. 109: 21), en leer mij Uwe inzettingen, geef mij van deze eene steeds diepere kennis.

125. Ik ben Uw knecht, maak mij verstandig, en ik zal Uwe getuigenissen kennen, en dan ook met vollen nadruk voor deze kunnen staan.

De knecht heeft reden om te verwachten, dat, indien hij niet weet, hoe hij zijn werk moet verrichten, zijn meester hem onderwijze. Indien iemand besluit Gods wil te doen als Zijn knecht, zoo zal Hij maken, dat Hij make, dat hij Zijne getuigenissen kent (Joh. 7:1. Ps. 25:14.) (HENRY en SCOTT).

126. **Het is tijd voor den HEERE, dat Hij werke, om het aanzien en het gezag der wet weder te herstellen, want zij hebben Uwe wet verbroken, ten minste zij hebben die zoeken te verdraaien, en het gezag daarvan voor zich niet erkend.**

Zij hebben het gezag Uwer wet openlijk en duidelijk verworpen, hunne eigene lusten en zinnelijkheden met voorbedachtzaamheid daarboven gesteld, Uwe onwettelijke geboden vertreden en Uwe beloften en bedreigingen versmaad. Zij hebben niet slechts gezondigd door onkunde en zwakheid, maar ook vermetel en boosaardig. (POOLE).

De dichter toont, dat, als de goddeloozen alles in verwarring en des Heeren woord in de uiterste verachting gebracht hebben, het dan voor God tijd is om te helpen en hulpmiddelen te gebruiken. (ENG. GODGEL. GEN).

Het is tijd om den Messias te zenden, opdat Hij gerechtigheid werke, de wet vervulle en hare eer handhave, die door menschen verbroken was. Het was altijd eene meening bij de Joden, dat de Messias op aarde zou komen in een tijd van groote goddeloosheid. Dit komt overeen met Gods woord. (GILL.)

Bij hem gaat de eer van zijn Heere boven alles. Met diepe zielesmart is hij er getuige van, hoe zijne tijdgenooten niet enkel 's Heeren Wet vergeten, neen, trouweloos en stout verbreken de grondslagen van het recht, om hem te verwoesten, daarom roept hij de gerechtigheid Gods in tot wrake; het is tijd voor den Heere, dat Hij Zich wreke. Gelijk het in Noach's en Abraham's dagen tijd was voor den Heere, om de oude wereld en de steden der vlakten te verdelgen en om te keeren, om hunne zonden, evenzoo was het in de dagen des dichters tijd, dat de Heere opstond ten gerichte, om alle goddeloozen des lands te verderven. (DONNER).

127. **Daarom, om mij beslist van dit afvallig geslacht te ontslaan, heb ik Uwe geboden lief, meer dan goud, ja meer dan het fijnste goud (vs. 72).**

Gij kunt Gods wet niet vervullen; gij hebt haar toch lief. Liefde is de vervulling der wet. (Rom. 13:10.) (STARKE.)

128. **Daarom heb ik, mij voorwaarts strekkende zonder rechts of links te zien, al Uwe bevelen, van alles, voor recht gehouden; en mijnen wandel bestendig naar deze gericht; maar alle valsche pad alle leugenpaden heb ik gehaat, alle pad van hen, die het niet oprecht met Uw woord meenen.**

Gods woord kan niet verdeeld worden. Wie het eene houdt, moet ook het andere houden. (STARKE.)

De ergste tijden zijn die, in welke de afvalligen niet alleen de wet overtreden, maar haar zoeken te verscheuren en te verbreken en het woord der Openbaring uit de wereld zoeken te bannen. (MOLL.)

In den tijd der afwezigheid van Nehemia van Jeruzalem (van 433—410 vóór C.) zien wij later spoedig eene menigte van misbruiken bij de teruggekeerde ballingen insluipen, welke ook de profeet Maleachi te bestrijden heeft. (Neh. 13:6 vv. Aanm.) Deze afval zou na de vroegere werkzaamheid van Ezra en Ne-

hemia niet zoo spoedig om zich heen hebben kunnen grijpen, zoo niet de aanleiding daartoe reeds lang te voren aanwezig ware geweest, en eene libertijnsche richting, als waarvan hier gesproken wordt, zich niet reeds in de ballingschap ontwikkeld had; het is daarom niet noodig het ontstaan van dezen Psalm in een veel lateren tijd dan onder de Grieksche heerschappij te plaatsen, gelijk door vele uitleggers geschied. (DÄCHSEL).

Er kan geen twijfel aan zijn, of de uitwerkingen van Gods genade op het hart zullen eene algemeene achting te weeg brengen voor alle Gods inzettingen, en alle zonden hatelijk maken voor de ziel. Hoe treurig is dan de toestand van hen, die zich meer vasthouden aan hunne voorrechten dan aan hunne deugden, die zich meer toeleggen op de hevigheid van menschelijke aandoening, dan op het verkrijgen van die gemeenschap met God, die altijd de dood voor de zonde in het hart moet zijn! Gezegende Heere! leer ons Uwe bevelen in alles voor recht houden, en elken valschen weg te haten. (MORISON).

Pe.

Vs. 129—136. Hoe grooter de verachting, verwerping en bespottung van Gods Woord in eenigen tijd dreigt te worden, des te meer leeren zij, die uit de waarheid zijn, het in zijne oneindige verhevenheid en zaligmakende kracht waarderen; zij hebben een sterk verlangen om het steeds in voller mate deelachtig te worden. Dit is dan ook mijne begeerte: maar over hen, die Uwe wet niet houden, Heere! bedroef ik mij in het diepste mijner ziel, zoodat mijne oogen van water vloeien.

129. **Uwe getuigenissen zijn wonderbaar, verheven boven het dagelijksch leven en het gewone verstand, daarom bewaart ze mijne ziel, ze met opmerkzaamheid en met verlangen naar diepe kennis betrachtende.**

Het is juist het wonderbare in de Schrift van God, dat de wereld terugstoot, omdat de hoogmoed van hunne eigene wijsheid daar hare eigene grenzen vindt, en dat de eenvoudigen aantrekt, omdat zij in hunnen ootmoed dorsten naar het licht van God. Hen drijft de beledigde trots zoo ver, dat zij verwerpen, wat zij niet verstaan; deze dringt de ootmoed juist tot het waarnemen van het Woord Gods en tot het gebed (vs. 18): „Ontdek mijne oogen, dat ik aanschouwe de wonderen van Uwe wet.” (TAUBE).

130. ^{a)} **De opening Uwer woorden geeft licht, wanneer Gij door Uwen Heiligen Geest ons verstand ontsluit, zoodat Uwe woorden ons bekend worden, dan gaat er een hemelsch licht voor ons op, de slechten ¹⁾ den onkundige verstandig makende.**

^{a)} Ps. 19:8 v.

¹⁾ פְּתִיחַ. Chaldeeuwsch = de eenvoudigen; LXX: ἁπλοῦς; Vulgata: parvulus. Het is afkomstig van פָּתַח = overreden, en beteekent alzoo een die zich licht laat overreden. Het wordt somtijds wel ten kwade genomen voor een, die zoo slecht is, dat hij alle woord gelooft, of zich lichtelijk laat verleiden tot dwaling en zonde. Doch veeltijds wordt het ook genomen in een goeden zin voor eenvoudigen, oprechten, gezeggelijken, die licht te overreden zijn tot het geloof der Goddelijke waarheid en tot het betrachten van alle plichten. Het beteekent dan 1) dezulken, die niet wijs zijn bij zichzelf, wier hart niet hoog noch verheven is, die niet willen wandelen in dingen, hun te hoog en te wonderbaar, maar die in verloochening van eigen verstand, als gespeende kinderen; zich nederzetten, om door Gods Woord en Geest onderwezen te worden, bereid om als waarheid aan

te nemen en toe te stemmen, al wat God getuigt, al ware het met gevangenis van hun verstand. Zulken, als er beschreven worden in Ps. 130 (zie ook Matth. 18: 3. 2). Zulken, die slecht, gering en nederig zijn in hunne oogen, die niet hooggevoelende zijn, maar vreezen. 3) Zulken, die slechts eenvoudig en oprecht zijn, niet gesloepen op bedrog en listigheid, maar in eenvoudigheid des harten voor God en in de wereld verkeerend, die duiven zijn zonder gal (Matth. 10: 16), die niet schrandere en afgericht zijn op wereldsche streken, maar oprechte Israëlieten zonder bedrog en geveinsdheid, en die eenvoudig van God en Zijn wil afhankelijk. De zoodanigen maakt de opening van Gods woorden verstandig 1) in de kennis der waarheid, want zulken zijn het best bekwaam om zonder vooroordeel de waarheid te bevatten en aan te nemen, zie Ps. 25: 14. Jes. 29: 14. Matth. 11: 25. 1 Kor. 1: 27. 2). In de praktijk der godzaligheid; want Gods Woord maakt hen verstandig en voorzichtig in hunnen ganschen wandel (Ps. 25: 9, 12). Verstandig zeg ik, om te weten, wat zij doen moeten, en hoe zich in alle voorvallen en bij alle gelegenheden te gedragen. (Spr. 1: 4; 9: 4, 6). (D'OUTREIN).

De Schritten zijn de juiste middelen om het gemoed te verlichten door ware en reddende kennis. Zij toonen ook wat wij zijn en wat wij zullen zijn. Zij wijzen ons aan wat God voor ons gedaan heeft, en wat wij moeten doen voor Hem; zij toonen ons onze vijanden en hoe wij die met goeden uitslag kunnen te gemoet treden. Zij openbaren ons de genade en de rechtvaardigheid des Heeren, de vreugde des hemels en de smarten der hel. Zij geven dus den eenvoudigen in weinige dagen eene kennis van deze zaken, waar naar de wijsbegeerte eeuwen lang te vergeefs heeft gezocht. (BP. HORNE).

De dichter schaaft zich hier onder de slechten, onder de eenvoudigen en onkundigen, maar die, en dit hebben wij wel in het oog te houden, begeerig zijn geworden, om in Gods heilgeheimen ingeleid te worden. Vandaar dat hij ook in het volgende vers zegt, dat hij zijn mond wijd heeft opengedaan, als iemand, die begeerig verlangt, smacht naar spijze en wel hier naar de spijze van Gods openbaring. —

131. Ik heb als een, die naar spijze verlangt, mijnen mond wijd opengedaan, en genijgd, want ik heb verlangd naar Uwe geboden, als naar de spijze voor den inwendigen mensch.

Te hongeren en te dorsten naar gerechtigheid moge hier onaangenaamheid veroorzaken, maar deze verlangens zullen ten volle vervuld worden, wanneer alle andere zijn teleurgesteld. (HENRY en SCOTT)

132. Zie mij aan, wees mij genadig, opdat ik uit Uwe volheid genade voor genade ontvang, naar het recht door U zelven gegeven aan degenen, die Uwen naam beminnen.

Het is een recht, dat hun, die den God der openbaring liefhebben, toekomt, dat zij ervaren in genade toe te nemen; liefde voor liefde, zegen voor verlangen naar zegen is het hun tegenover anderen wettig toekomende deel. (DELITSCH).

Sommigen nemen het woord mischpat op voor eene wijze van doen, dat is: zoo als Gij pleegt te doen aan die Uwen naam beminnen. Zoo wordt het woord genomen Gen. 40: 13 en Pred. 8: 5, 6. Wij kunnen het hier echter ook wel opvatten voor het recht, niet dat hij steunt op eigen waardigheid en recht, maar op de verdiensten van den Messias en op de bewustheid van de oprechtheid zijns geloofs (Joh. 1: 12. Openb. 22: 14. 1 Petr. 3: 21. 1 Joh. 3: 21. Ps. 27: 8, 9). (D'OUTREIN).

Wij moeten hier het woord recht beslist behouden. Niet dat de dichter hier spreekt van verdienste, maar hij doelt hier op een genaderecht, hetwelk de geloovige heeft. Op het terrein des geloofs is zoowel van recht als van loon sprake, maar uit vrije genade en ongehoudene goedertierenheid Gods. Op dat genaderecht pleit de geloovige dichter hier. —

133. Maak mijne voetstappen vast in Uw woord, en laat geene ongerechtigheid over mij heerschen¹⁾, zoodat ik in eenig opzicht van Uw woord zou afwijken en op een dwaalweg zou gaan.

¹⁾ Voor de heerschappij der zonde mag wel door ieder gevreesd worden en daartegen worden gebeden. (HENRY en SCOTT).

Naast de bede, dat de Heere Zijne voeten vast make in zijn Woord, voegt hij die om heiligmaking. Want ja, zijne voeten zijn gezet op den weg ten leven, de zonde heeft hare overheerschende kracht over hem verloren, maar toch zal hij staande blijven, zal de inwonende zonde en de verdorvenheden van het vleesch hem niet weer meester worden, dan heeft hij noodig, dat God hem ten alle tijde omringe met Zijne genade en daarom smeekt hij, dat de Heere geen ongerechtigheid over hem laat heerschen. Hij erkent en belijdt dus, dat God het alleen in Zijn macht heeft, om hem van de heerschappij onder de macht der zonde en ongerechtigheid te bevrijden. —

134. Verlos mij van des menschen overlust, onder welken ik gebukt ga, en ik zal Uwe bevelen onderhouden.

Waar het geloof in voortdurende beoefening is en toch hinderpalen voor de gehoorzaamheid blijven bestaan, daar mag de ziel bidden, dat de genadige voorzienigheid Gods eenig meer effen en meer moedgevend pad opene tot waarneming van Zijne inzettingen. Alnoewel de weldaad van vervolging moge gevoeld zijn, is toch het dragen van langdurige verdrukking door menschen dikwijls meer dan vleesch en bloed kan dragen, en Hij, die ons binnenste kent, zal niet weigeren op ons neder te zien en het weg te nemen als een antwoord op de gebeden van Zijn volk. (BRIDGES).

135. ^{a)} Doe Uw aangezicht lichten over Uwen knecht, gelijk Gij in den zegen van Aäron over de gemeente (Num. 6: 25) ook aan hem beloofd hebt, en leer mij Uwe inzettingen¹⁾, want dat is altijd weder de bede, waarop ik terugkom, mijne hoofdbede (vs. 4, 12, 26, 64, 68, 108, 124, 171).

^{a)} Ps. 4: 7.

¹⁾ De Profeet toont, dat niets hem dierbaarder is, dan de Wet Gods wél te verstaan. Want terwijl hij smeekt, dat God Zijn aangezicht over Zijn knecht doe lichten, bezorgt hij zich wel eerst de Vaderlijke gunst Gods, dewijl men geen genade anders dan van Hem te hopen heeft, maar tegelijk toont hij de grootheid der weldaad, alsof hij wil zeggen, dat hij geen grooter bewijs van Gods liefde vraagt, dan dat hij in Gods Wet zuiver worde onderwezen. Waaruit wij mogen opmaken, dat de Goddelijke kennis door hem boven alle goeden wordt gesteld. (CALVYN).

136. Waterbeken vlieten af uit mijne oogen, omdat zij, mijne vijanden, Uwe wet niet onderhouden.

In de diepte der smart over de gevallen en verblinden (Jer. 1: 9. Luk. 19: 41. Filipp. 3: 18 vv.) openbaart zich de grootheid der liefde bij de getrouwen. (MOLL).

Waar een hart is dat genade kent, daar is gewoonlijk een weenend oog. Christus was een man van smarten en bekend met leed. Wij moeten treuren over hetgeen wij niet kunnen verbeteren. (HENRY en SCOTT). Zie, Heere! de tranen aan door onzen gezegenden Verlosser, gestort in de dagen Zijns vleesches, voor ons, die moeten weenen over onze naasten of over ons zelve; en geef ons de genade van goddelijk medelieden. (BP. HORNE).

Tsade.

Vs. 137—144. Gods Woord draagt in zich de eeuwige gerechtigheid, onbedriegelijke waarheid en vlekkelooze reinheid Gods en houdt ons deze voor, opdat wij die aangrijpen. Wie dat Woord niet acht en zich daarover heenzet, doet het tot eigen gevaar, maar wie zich daaraan houdt kan het rijkelijk genieten. Moge ik dan steeds bij de verachtters daarvan gering geacht worden, ik heb Gods Woord lief en vergeet Zijne bevelen niet.

137. **HEERE! Gij zijt in Uw eigen Wezen rechtvaardig, en elk een Uwer oordeelen is, als een spiegel van Uw wezen, recht** (Deut. 32: 4); die gerichtten zullen mijne vijanden onder vinden.

Het betaamt ons, dat wij ons aan Gods rechtvaardigheid onderwerpen. Dit zal den storm der ziel bedaren. Hij deed nooit en zal nooit iets doen, dat kwaad is, aan iemand. Elk woord van God is rein en Hij zal het bevestigen. (HENRY en SCOTT).

138. **Gij hebt de gerechtigheid Uwer getuigenissen, en de waarheid hoogelijk, met nadruk en ernst, geboden; wie daarom U wil dienen, dien moet het ernst zijn naar Uwe wet te leven.**

De Schrift is heilig, rechtvaardig en goed, en tot onderwijzing in de rechtvaardigheid. Alles daarin is geloofwaardig en waar. De beloften daarin zijn getrouw volbracht door Hem, die ze gaf; zij zijn alle in Christus Ja en Amen. In Zijn Evangelie heeft God de volmaakte gerechtigheid van Zijnen Zoon geopenbaard. (GILL).

139. **Mijn ijver heeft mij doen vergaan ¹⁾, (Ps. 69: 10), omdat mijne wederpartijders Uwe woorden vergeten hebben, ze niet alleen niet houden, maar ze ganschelijk niet achten, alsof er nooit een God geweest ware.** (LUTHER).

Gelijk het woord צמת, waarvan dit woord צמתתי afkomt, vergaan beteekent, in welken zin de Syriërs en de LXX het vertaald hebben, zoo beteekent het ook binden, persen, dringen, in dien zin als Paulus (Hand. 18: 5) gezegd wordt door den Geest gedrongen te zijn. Zoo vertaalt de Chaldeër het hier: „de ijver heeft mij gedrongen,” en inderdaad deze is waarschijnlijk de rechte mening, want de uitdrukkingen van droefheid, verontwaardiging of diergelijke dingen naar omstandigheid van zaken afgeperst. (HAMMOD).

Wilt gij een bewijs geven, dat God in u is, zoo ijver met goddelijken ijver voor God en Zijn Woord tegen valsche leer en goddeloos leven. (FRISCH).

140. ^{a)} **Uw woord, zoowel wat gebod als belofte aangaat, is zeer gelouterd, het is als metaal, dat de vuurproef heeft doorstaan** (Ps. 12: 7; 18: 31), **en Uw knecht heeft het lief, opdat ook hij daardoor gelouterd worde** (vs. 47 vv.).

^{a)} 2 Sam. 22: 31. Spr. 30: 5.

141. **Ik ben klein, jong en veracht, een man**

zonder aanzien, *doch* **Uwe bevelen vergeet ik niet, gelijk zij, die mij minachten** (vs. 139).

Iemands waarachtige verhevenheid maakt hem altijd klein in eigen oogen. Het is steeds het lot van Gods kinderen geweest een veracht volk te zijn. Wanneer wij klein en veracht zijn, hebben wij te meer noodig ons Gods bevelen te herinneren, opdat Hij ons ondersteune onder den druk van eenen verachten toestand. (HENRY en SCOTT).

142. **Uwe gerechtigheid is gerechtigheid in eeuwigheid, want Gij zijt de onveranderlijke, en Uwe wet is de waarheid, onwedersprekelijk en waarachtig.**

143. **Benauwdheid en angst hebben mij getroffen, *doch* Uwe geboden zijn mijne verma-kingen.**

Wij kunnen Gods Woord niet zoo hoog waardeeren als het waard is, en niet zooveel prijzen, als het dit van ons verdient. (MOLL).

Gods Woord en Wet houdt een wonderbare kracht in voor bedrukten en verslagenen van geest. Als de wereld in tijden van nood en bij verliezen zich met niets kan vermaken, en zich van al het begeerlijke afwendt, dan vindt het kind van God onder gelijke omstandigheden zijn troost, genot en vermaak in zijn ouden Bijbel, waarin de Heere tot zijne ziele spreekt. (DONNER).

144. **De gerechtigheid Uwer getuigenissen is in der eeuwigheid ¹⁾, doe ze mij verstaan, zoo zal ik leven ²⁾, in geestelijk leven opwassen.**

¹⁾ De zonde van vergeten wordt in 't algemeen veel te gering gesteld, men houdt die voor eene zwakheid van het hoofd, zij is echter op dit heilig gebied eene uiting van het Gode vijandige hart en bevat in zich tegenover de goddelijke instellingen de zonde van ongehoorzaamheid, tegenover de groote liefde van God de zonde van snooden ondank, tegenover de ontzaglijke majesteit Gods de zonde van lichtvaardige minachting en verachting. (TAUBE).

Hij herhaalt, wat hij onlangs had gezegd, dat de gerechtigheid Gods zeer veel verschilt van de menschelijke vorderingen, wier glans verbleekt, terwijl deze eeuwig vast staat. Doch hij scherpt dit tot tweemaal toe in, dewijl, ofschoon de wereld gedwongen wordt, de lof der gerechtigheid aan de Wet Gods toe te kennen, echter het grootste gedeelte enkel wordt meegesleept tot bespiegelingen, zoodat niets moeilijker is, dan dat wij vast bepaald blijven bij de gehoorzaamheid aan God zelve. (CALVYN).

²⁾ De Psalmist spreekt het hier uit, dat een leven zonder het kennen van de Wet, en het ingeleid zijn in de openbaring Gods, op leven geen aanspraak kan maken, maar dat dit het ware, het eigenlijke leven is, indien men is ingeleid in Gods heilgeheimen, men hart en leven gericht heeft, in overeenstemming met Gods eeuwig en onbedriegelijk getuigenis. —

Koph.

Vs. 145—152. „Wanneer het gevaar toeneemt, moet niet de angst toenemen, maar het geloof en het gebed;” daarom houd ik niet op tot den Heere te roepen; ik ontwaak vroeg, op Zijn Woord hopende, en ben bezig Zijn Woord te bepeinen. Zoo mogen nu steeds mijne tegenpartijders mij nader komen, hun werk ook aan mij beproeven, want ook God treedt mij nader, om Zijne waarheid aan mij te bevestigen.

145. **Ik heb van ganscher harte geroepen ¹⁾, tot U, mijn God: verhoor mij, o HEERE! ik**

zal Uwe inzettingen bewaren, en daardoor mijne dankbaarheid betoonen.

1) Ernstig bidden bestaat niet in luidruchtig schreeuwen en roepen, maar in de sterke begeerte der ziel. Men kan door deze wel roepen, zelfs zonder taal of woorden van zich te geven. Zoo zeide God tot Mozes: „Wat roept gij tot Mij” (Ex. 14: 15), zonder dat Mozes eenig woord sprak (vgl. 1 Sam. 1: 13). Evenwel als de begeerten sterk zijn en bijzonder, als er zware benauwdheid in de ziel is, zoo kan de mensch zich wel niet onthouden van luidkeels te roepen in zijne gebeden. Het gaat hem dan als met Elihu (Job 32: 18) en met den profeet (Jer. 4: 19). (D'OUTREIN).

Trouw aan Gods Woord en redding volgens de belofte, daar is het antwoord op zijn onafgebroken gebied. (DELITZSCH).

146. Ik heb U aangeroepen, wetende dat men in het bidden niet mag vertragen (Luk. 18: 1), en waarheen zal een kind beter gaan dan naar zijn vader? verlos mij, Heere! naar Uwe beloften den biddenden gegeven, en ik zal Uwe getuigenissen onderhouden.

God geeft Zich en Zijne gaven slechts aan biddende zielen; stelt gij nu op deze gaven eenigen prijs, zoo wees nooit zonder gebed. (FRISCH).

147. ^{a)} Ik ben de morgenschemering voorgekomen ¹⁾, en heb geschrei gemaakt; bij het aanbreken van den morgen (Ps. 88: 14), ben ik in 't gebed tot U; op Uw woord heb ik gehoopt ²⁾, dat ik de beloften daarin vervat zal deelachtig worden (vs. 114).

^{a)} Ps. 5: 4; 88: 14; 130: 6.

¹⁾ In het Hebr. קִדְמִתִּי בַנְשָׁף וְהַשְׁמָעָה (Kiddamthi banneschef waäschaweah). Beter: Des morgens vroeg, in de morgenschemering, stond ik reeds op om te roepen. De Psalmist wil hier zeggen, dat vóór de zon nog was opgegaan, hij zich reeds had opgemaakt, om te bidden tot zijn God. De vertaling, de morgenschemering voorgekomen, is minder juist, en is grammatisch niet te verdedigen. —

²⁾ Het is een vast bewijs, dat onze harten op eenig werk gezet zijn, wanneer de gedachten daaraan den slaap van ons verdrijven en wij standvastig en ijverig zijn tot volbrengen daarvan. Christenen, die zich in gezondheid verheugen, mogen de zon niet te vergeefs laten schijnen, noch toelaten, dat de gouden uren van den morgen nutteloos voorbijgaan. (BP. HORNE).

148. Mijne oogen komen de nachtwaken ¹⁾ voor (Ps. 63: 7. Klaagl. 2: 19), om Uwe rede te betrachten. Voordat eene nachtwake begint ben ik reeds wakende en denk ik aan U.

Israëlieten, Grieken en Romeinen verdeelden den nacht ten behoeve dergenen, die op de wacht stonden, in gedeelten van enkele uren, na welker verloop telkens eene afwisseling van posten plaats vond. De oude Hebreërs kenden vóór de ballingschap slechts drie van zulke afdelingen (Kimchi over Ps. 63: 7 en Richt. 7: 19), de eerste: Klaagl. 2: 19, de tweede: Exod. 14: 24 en 1 Sam. 11: 11. Onder de heerschappij der Romeinen schijnen de Joden 4 nachtwaken aangewoonden te hebben. Heden is men gewoon in het Oosten de uren van den nacht naar het hanengekraai te bepalen. Nachtwachten in de steden, die de straten doortrekken, worden reeds Hoogl. 3: 3; 5: 7 vgl. Ps. 127: 1 vermeld. (WINER).

149. Hoor mijne stem naar Uwe goedertieren-

heid, o HEERE! maak mij levend naar Uw recht ¹⁾ want dit is toch (vs. 25, 37, 40, 88, 107, 154, 156, 159), eene mijner voornaamste beden (vs. 135).

1) Zoo ernstig en aanhoudend hoorden wij onzen dichter nog niet bidden en roepen tot den Heere, als een, die door den nood gedreven wordt. Maar het zijn geloofsbeden, hij hoopt op 's Heeren Woord en pleit op Diens goedertierenheid. En hij verbindt zich heiliglijk, hoe zijne vijanden hem ook van Gods inzettingen en getuigenis willen aftrekken, die te bewaren en te onderhouden. (DONNER).

150. Die kwade praktijken najagen, die er hun lust in hebben om kwaad te doen, genaken mij, om hunne schandelijke bedoelingen aan mij te volbrengen; zij wijken verre van Uwe wet (Jes. 58: 2), zij houden zich zoo ver zij kunnen van hare bevelen en van de overtuigingen des gewetens verwijderd.

151. Maar Gij, HEERE! zijt nabij ¹⁾ mij met Uwen machtigen bijstand (Ps. 68: 10), en al Uwe geboden zijn waarheid ²⁾, ik zal mij van deze niet laten afbrengen.

¹⁾ Dat is de zegen der heiligen, dat wanneer tegenstand nabij is, God ook nabij is, en niets scheiding kan maken tusschen God en ons. (HENRY en SCOT).

²⁾ Onder de geboden hebben wij te verstaan én de beloften Zijner genade én de bedreigingen Zijner gerechtigheid. Alle de beloften Gods aan zijn volk zal Hij volbrengen, dat weet de dichter. Maar ook al waarmede Hij Zijne vijanden dreigt, zal Hij vervullen, hiervan is de Psalmist overtuigd. —

152. Van ouds, van mijne jeugd af, heb ik geweten van Uwe getuigenissen, dat Gij ze in eeuwigheid gegrond hebt.

Wanneer ons vervolgers nabij komen, naderen wij dan den alomtegenwoordigen God, en werpen wij onze zorgen op Hem? (MOLL).

Noch zichtbare, noch onzichtbare vijanden kunnen den vromen zoo nabij zijn, dat God hen met Zijne hulp niet nog nader zou zijn. (GEIER).

Resch.

Vs. 153—160. Gods bestuur richt zich naar de rechten van Zijne gerechtigheid; van de verachters laat Hij Zijn heil verre blijven, maar Zijne genade is bij degenen, die er begeerig naar zijn. Zie dan, Heere! op mijne ellende en red mij, drijf de vervolgers en tegenstanders terug.

153. Zie mijne ellende aan ¹⁾, o Heere! met een oog van ontferming, en help mij uit, want Uwe wet heb ik niet vergeten, en is dit ook niet eene verdienende oorzaak, het is toch de grond mijner vrijmoedigheid.

¹⁾ De dichter verkeert in zeer moeilijke omstandigheden, waarin hij dreigt weg te zinken, zoo de Heere hem niet helpt en redt. In het volgende vers spreekt hij van een twistzaak. Hieronder is te verstaan, dat zijne vijanden hem niet alleen beschuldigd hebben van een strafbaar feit, maar hem ook hebben veroordeeld. En waar hij nu op aarde zich niet op een hoogere rechtbank kan beroepen, daar neemt hij de toevlucht tot den Heere God, tot God in den Hemel, den hoogsten Rechter, opdat deze zijn rechtzaak beslisse en Hem vrijspreke tegenover zijne vijanden, hem verlosse uit de macht zijner haters. —

154. **Twist mijne twistzaak** ¹⁾ wees mijn Raadsman voor het gericht (Ps. 43: 1), **en verlos mij** (Ps. 69: 19); **maak mij levend, naar Uwe toezegging** (vs. 149).

¹⁾ Christus is de advocaat van Zijn volk, hun Verlosser; Hij is machtig, en op volmaakte wijze bepleit Hij hunne zaak tegen de beschuldigingen van Satan, de aanklachten der Goddelijke rechtvaardigheid en de veroordeeling van hunne eigene harten; Hij bevrijdt hen van de booze lieden. Zij, die door Zijn Geest en Zijne genade levend gemaakt zijn, toen zij dood waren door misdaden en zonden, hebben dikwerf noodig weder opgewekt te worden, opdat het woord van genade in hen levendig zij overeenkomstig het woord van belofte. (GILL).

Er wordt in de Heilige Schrift gewaagd van een twist Gods met den mensch, waarin het recht altoos aan Gods zijde is, en de zondaar nooit vrijgepleit kan worden. (Micha 6: 2. Job 9: 3). Hij is altoos rein in Zijn richten en rechtvaardig in Zijne oordeelen. Maar er is eene twistzaak van Gods kerk en kinderen met hunne vijanden, waarin het gelijk en de rechtvaardigheid is aan de zijde van Gods volk. De twist nu, welken Gods volk en kinderen hebben met hunne wederpartijders is. 1) Of over hunne oprechtheid en aangenaamheid bij God, willende de vijanden hun betwisten, dat zij geen heil bij God hebben, noch Zijn volk en Zijne kinderen zijn; 2) of over den godsdienst van Gods volk, welken de vijanden betwisten, de rechte niet te zijn en daarom hen vervolgens bestrijden enz; 3) of over de verwachting, die Gods kinderen hebben, welke de vijanden beweren ijdel en ongegrond te zijn. De geloovigen daarentegen houden staande, dat hunne hoop wel gegrond en bevestigd is. God dan wordt gezegd de twistzaak Zijns volks te twisten: 1) Wanneer Hij door woorden of door daden de oprechtheid van Zijn volk en van Zijne kinderen verdedigt en laat doorstralen (Jes. 62: 1. Micha 7: 9); 2), wanneer Hij menschen verwekt en door Zijn Geest bekwaam maakt om ten waren godsdienst voor te staan en te verdedigen tegen al de beschuldigingen en verdachtmakingen der tegenpartijders; 3) wanneer Hij waarlijk beantwoordt aan de hoop en de verwachting van Zijn volk, zoodat hunne hoop door de uitkomst gerechtvaardigd wordt, en de vijanden beschaamd gemaakt en in het ongelijk gesteld worden (Ps. 35: 22—28); 4) wanneer Hij met der daad Zijn volk verlost uit de mishandelingen hunner vijanden, door hen krachtadig te redden en uit te helpen. Daarom wordt hier zamengevoegd: „Twist mijne twistzaak” en „verlos mij.” d. i. wees mijn Goël, die mijne zaak op- en aanneemt (Ps. 43: 1. Jes. 49: 25); 5) wanneer Hij verdrukking vergeldt aan de onderdrukkers (Spr. 22: 23; 23: 10, 11. Jes. 41: 11. Jes. 51: 22, 23). (D'OUTREIN).

155. **Het heil is verre van de goddeloozen**, al schijnen zij ook een tijd lang gelukkig te zijn, **want zij zoeken Uwe inzettingen niet.**

Gods heil dringt zich aan niemand op, noch in het lichamelijke, noch in het geestelijke, wanneer de mensch het niet verkrijgt zoo is hij zelf de schuld daarvan. (VAHINGER).

156. **HEERE! Uwe barmhartigheden zijn voor degenen, die U liefhebben en U vertrouwen, vele** ¹⁾; **maak mij levend naar Uwe rechten.**

¹⁾ Hier pleit de Psalmist op de grootheid van Gods ontferming, de onmetelijkheid Zijner teedere liefde, ja, hij spreekt van barmhartigheden, vele barmhartigheden, teedere barmhartigheden, groote barmhartigheden; en bij den volheiligen Jehova bezigt hij ze

als een pleitgrond van zijn gebed, het gebed om levendmaking. De levendmaking is een groote barmhartigheid, zij besluit vele barmhartigheden in zich. Zal God, oneindig in goedheid, toelaten, dat Zijne knecht sterft? Zal de Heere, die zoo teeder is, hem geen nieuw leven schenken? (SPURGEON).

157. **Mijne vervolgers en mijne wederpartijders zijn vele** (Ps. 3: 2), **maar van Uwe getuigenissen wijk ik niet.**

Bedenk wel, onder welk soort van menschen gij hier moet leven, ten opzichte van God zult gij de meesten verachters bevinden, wat hen zelve betreft: verloren en verre van heil; ten opzichte van uzelve: vervolgers en vijanden. (FRISCH).

158. **Ik heb gezien degenen, die trouwelooslijk handelen, ik heb hun leven met verontwaardiging gadegeslagen, en het verdroot mij, dat zij Uw woord niet onderhielden.**

Het smartte hem menschen te zien, die God ont-eerden, satan dienden en hunne eigene zielen verwoestten; te zien, dat de overtreders zoo talloos waren en zoo ijverig om onstandvastige zielen in hunne strikken te trekken. Dat alles kan niet anders dan eene smart zijn voor hen, die Gods eer en het welzijn van den mensch bedoelen. Zij, die de zonde waarlijk haten, haten haar als zonde, als overtreding der wet van God en als schending van Zijn Woord. (HENRY en SCOTT).

159. **Zie aan, dat ik Uwe bevelen liefheb, dat toch is de reden waarom het mij verdroot, o HEERE! doe mij dan ondervinden dat die liefde U welbehagelijk is; maak mij levend naar Uwe goedertierenheid; schenk mij nieuw geestelijk leven, blijde gemeenschap, lieflijken omgang met U, naar Uwe vrije en onverdiende genade.**

Drie malen wordt in deze afdeeling herhaald het: „maak mij levend.” Hoe nader wij aan het einde van den Psalm komen, des te dringerder wordt hij. (DELITZSCH).

160. **Het begin** ¹⁾, **de oorsprong Uws woords is waarheid, en in der eeuwigheid is al het recht Uwer gerechtigheid, van het begin tot het einde is het volmaakt.**

¹⁾ In het Hebr. ראשית (Roosch-debarèka). Beter: de hoofdsom van Uw Woord. Zoo wordt het woord in den grondtekst ook vertaald Lev. 6: 5. Num. 4: 25; 7: 31; 31: 26, 49. De Staten-Vertalers volgen de Septuaginta, maar teekenen ook aan: Hebr. hoofd of hoofdstuk. De dichter wil zeggen, dat de som van Gods Woord is waarheid. Waarheid van begin tot het einde toe en niets anders dan waarheid. Calvyn teekent hierbij aan: „Laten wij dezen zin vasthouden, dat sedert God begonnen is te spreken, Hij altijd getrouw geweest is in Zijne beloften, en nooit de hoop der Zijnen heeft teleurgesteld. En dat de loop der waarheid zoo gelijk is geweest, dat Zijn Woord van het begin tot het einde toe waarachtig en getrouw is.” —

Schin.

Vs. 161—168. Gods Woord liefhebben, Gods vrede genieten, op Gods heil wachten, dat is de werkzaamheid des geloofs, zijn loon en zijne vreugde; het eerste wil ik dan doen, het tweede wil ik vasthouden, op het derde wil ik mij met alle heiligen toelagen.

161. **De vorsten, de grooten en machtigen**

dezer wereld, hebben mij vervolgd zonder oorzaak; maar mijn hart heeft gevreesd, niet voor hen, of voor hetgeen zij mij zouden kunnen aandoen, maar voor Uw woord, dat ik dit zou verloochenen en daardoor Uwen toorn op mij laden (Jes. 66 : 2).

Wie vorstengunst boven Gods genade stelt en vorstenmacht meer vreest dan Gods hand, die zal zich weinig in Gods Woord kunnen vinden. (MOLL.)

162. Ik ben vroolijk over Uwe toezegging, in den strijd voor het geloof (Jud. 3), als een, die eenen grooten buit vindt door eene verkregene overwinning.

Het woord buit beteekent eigenlijk een roof, die van overwonnen vijanden wordt geroofd, welke goederen het ook mogen zijn, doch wordt ook veel genomen voor allerlei goederen en rijkdommen in 't algemeen (vgl. Spr. 31 : 11). Het vinden van een buit kan genomen worden of eigenlijk, dat iemand ergens onverwacht een schat vindt, dien hij wegneemt en waarmede hij zich verrijkt (Jer. 38 : 2; 39 : 18; 45 : 5), of men kan het woord „vinden” oneigenlijk nemen voor verkrijgen (Richt. 5 : 30). Nu weten wij, hoe verblijd iemand pleegt te zijn, die ergens een schat vindt. (zie Luk. 15 : 6. Matth. 13 : 44), en hoe uitgelaten vroolijk het krijgsvolk is, als het een grooten en rijken buit mag plunderen en daaronder overvloed van spijs en drank om zich te verheugen (zie 1 Sam. 14 : 30; 30 : 16. 2 Kron. 20 : 25—28. Jes. 9 : 2; 53 : 12). Doch noch vroolijker betuigt de spreker te zijn over Gods Woord, want 1) het goed, dat God in Zijn Woord belooft, en dat Hij naar Zijne toezegging schenkt aan de Zijnen, overtreft oneindig elken schat en elken buit. Het is eene onuitsprekelijke vreugde (1 Petr. 1 : 8). 2) De vreugde over het vinden van een buit is dikwijls zeer zondig, onzinnig en goddeloos, en moet bijgevolg eene wroeging achterlaten; maar deze vroolijkheid is eene heilige blijdschap door den Heiligen Geest en die niets dan een waar genoegen en vrede achterlaat in de ziel. 3) De vreugde over het deelen van een buit is van korten duur; zij is dikwijls maar voor weinige dagen of ten hoogste voor dit leven; maar deze vreugde is eene bestendige blijdschap. In Gods Woord en beloften vindt de ziel gedurig nieuwe stof om vroolijk te zijn in God en Zijne genade. Zij zal met dit leven niet eindigen, maar volmaakt worden, wanneer de ziel naar Gods toezegging genieten zal verzadiging van vreugde (Ps. 16 : 11). Dit vers hangt nu zeer wel te zamen met het voorgaande, waar van lijden en verdrukkingen gesproken was; want, gelijk men na den strijd en de overwinning buit deelt, zoo zegt hier de spreker, dat hij die vrucht had van het dragen en overwinnen van de verdrukkingen, dat hij vroolijker was over Gods toezeggingen, dan iemand, die een grooten buit vindt (2 Tim. 4 : 7, 8). (D'OUTREIN).

163. Ik haat de valsheid, en heb er eenen gruwel van; maar Uwe wet heb ik lief.

Het ware geloof houdt zich getrouw aan de ordening Gods, maar het valsche geloof wil zich bij verzuim en verwerping van zulk eene ordening Gods toch met genade vertroosten. (STARKE).

Liefde en haat zijn de voornaamste aandoeningen der ziel, indien deze op de rechte wijze geplaatst zijn, zal het overige dienovereenkomstig gericht zijn. Ieder mensch haat het, dat hem eene leugen wordt verteld, maar wij moeten meer haten zelf eene leugen te vertellen; door het eerste ondergaan wij eene belediging van menschen, door het laatste doen wij eene belediging aan God aan. De Psalmist had eene

diep gewortelde liefde tot Gods woord. Hij had een afkeer van leugen, want leugen staat tegenover de geheele wet van God, en hij beminde de wet van God om hare wijsheid. Hoe meer wij de schoonheid der waarheid zien, des te meer zullen wij de verschrikkelijke laagheid van de leugen zien. (HENRY en SCOTT).

Als God den mensch bekeert, vernietigt Hij niet den mensch in den mensch, om er een ander wezen van te maken; God wederbaart, maar Hij wederbaart den mensch. Onze krachten en vermogens worden op de rechte voorwerpen gericht. Het is niet verboden te haten, indien wij maar de zonde haten; 't is niet verboden lief te hebben, maar den Heere en Zijne geboden moeten de voorwerpen der liefde zijn. (DÄCHSEL).

164. Ik loof U niet slechts drie- (Ps. 55 : 18. Dan. 6 : 10), maar zevenmaal des daags, iederen dag over de rechten Uwer gerechtigheid, daar ik op elken dag steeds meer aanleiding tot zulk een loven verkrijg.

Volgens dit vers bevat het gebedenboek (brevier) in de Katholieke kerk 7 uren van gebed, daar men bij de drie: op het 3de 6de en 9de uur, (8, 12 uur voorm. en 3 nam.) nog het gebed bij het begin van den dag, dat bij het aanbreken van den nacht en dat te middernacht (Hand. 16 : 25) voegde. (DÄCHSEL).

Hier drukt zevenmaal de volmaaktheid uit. De Psalmist wil er mede aanduiden, het duurzame, onafgebroke van zijn blijdschap in God. Hij geniet eene vreugde, die hem noopt, om zijn in God verblijd harte voor dien God uit te storten, terwijl hij een voorsmaak geniet van het eeuwig loven en prijzen, hetwelk in den hemel zal plaats hebben. —

165. Die Uwe wet beminnen, hebben grooten vrede des gemoeds, die van meer waarde is dan al het goed der wereld, en zij hebben geen aanstoot¹⁾, ten minste niet zoo zullen zij struikelen, dat zij niet weder zouden opstaan.

1) De Hebr. woorden hebben de LXX letterlijk vertaald οὐκ ἔστιν αὐτοῖς σκάνδαλον, „daar is hun geene ergernis.” door ergernis verstaande iets, dat hen kan kwetsen of beschadigen, of doen vallen op hunnen weg, volgens de drie beteekenissen van het woord: een struikelblok, een strik en een voetangel. De meening dezer spreekwijze zal men het best begrijpen door ze te vergelijken met eene van dezelfde soort bijv. 1 Joh. 2 : 10 „die zijnen broeder liefheeft, blijft in 't licht, καὶ σκάνδαλον ἐν αὐτῷ οὐκ ἔστιν, en geene ergernis is in hem; het licht, waarin hij blijft zal hem zoo behulpzaam wezen overal op zijnen weg, dat hij vrij zal zijn van gevaren, die gelijk staan met strikken, voetangels en struikelblokken, waaraan zij, die in het donker reizen, onderhevig zijn. Bij Johannes zijn de ergernissen de middelen om de ziel te verlokken tot zondigen; „in hem is geene ergernis” beteekent: hij is vrij van die verzoeking, welke anderen zoo dikwijls overwinnen. Zoo beteekent dit hier, dat ze vrij zijn van verzoeking en strikken, dat is van de zonden, waartoe de verzoeking de menschen brengt, en deze is de veiligheid, die de liefde tot Gods wet een ieder, die ze bezit, verschaft, terwijl niets anders dit kan doen. (FENTON).

166. O HEERE! ik hoop op Uw heil, gelijk de aartsvader Jacob (Gen. 49 : 18), en doe Uwe geboden, opdat ik Uw heil mede deelachtig worde.

De geloovige hoopt op de vrije genade des Evangelies en gehoorzaamt nauwlettend de bevelen der wet. God heeft deze twee te zamen verbonden, dat niemand ze afzonderlijk stelle. Een goede hoop op „heil”

zal het hart dringen en bekrachtigen om de geboden te doen. Hoe levendiger de hoop is, des te meer zal de gehoorzaamheid levendig zijn. (HENRY en SCOTT).

Deze uitspraak, welke in den mond van allen besloten ligt, spreekt de Profet niet zonder reden meermalen uit, omdat als het ware niets gemakkelijker is, dan God den lof en het ambt toe te kennen van te bewaren, daar hij bijna geen voorbeeld van een vaste hope in de wereld ontmoet, waar hij met beproevingen langdurig heeft te worstelen. Verder uit de orde der woorden maken wij op, dat wie zich houdt onder de vreeze en den ijver van Gods Wet, noodzakelijk allereerst het heil in God zoekt. Want wanneer het geloof op het goede is prijsgegeven of het geduld is uitgestorven en wij her- en derwaarts worden geslingerd, zetten wij de godsvrucht uit de gedachte. Alzoo is het een voorname deugd der geloovigen het kruis en den dood te verdragen, wanneer zij zich gewillig Gode onderwerpen, dewijl, indien de hypocryten met geen tegenspoed hebben te werken, wij zien, dat ook zij recht gestemd zich gevoelen, om God te dienen. (CALVYN).

167. Mijne ziel onderhoudt Uwe getuigenissen, en ik heb ze zeer lief.

Den kinderen der wereld is Gods woord hard, gestreng en zwaar, maar ons is het de hoogste lust; dit alleen is onze vrees, dat wij door onze ontrouw en traagheid onder de aanvechtingen van den vijand zullen bezwijken. (DIEDRICH).

Tegenover de slaafsche vrees der ongeloovigen voor de Wet Gods en Zijne getuigenissen, stelt hier de dichter de kinderlijke vreeze en liefde. Niet uit vrees voor straf of uit zucht naar loon, niet derhalve uit zelfzucht, maar uit waarachtige, door God zelve gewerkte liefde is het de begeerte zijner ziele, om de geboden Gods te volbrengen. —

168. Ik onderhoud Uwe bevelen en Uwe getuigenissen, want al mijne wegen zijn voor U¹⁾, en het zou U dus niet verborgen blijven, wanneer ik in eenig opzicht goddeloos tegen U ware geweest (Ps. 18: 22).

¹⁾ Dit kan zijn eene reden, waarom hij Gods geboden onderhield, omdat Gods oog op al Zijne wegen was. Dit drong hem, om zich in al zijne wegen Gode welbehagelijk te gedragen, of als een bewijs, dat hij Gods getuigenissen onderhield; want de gansche eisch van Gods woord komt uit op Gen. 17: 1 „Ik ben de Algenoegzame; wandel voor Mijn aangezicht en wees oprecht” (d'Outrein), of, daar deze betuiging zijner godsvrucht, en alle, die hij gedaan had, door zijne vijanden gelasterd werden als voortkomende uit huichelarij, zoo beroept hij zich op God, die zijn hart en al zijne wegen kende, of niet alles bij hem waarachtig en oprecht was. (POOLE).

Calvyn zegt: „Hier wijst de Profet aan, dat hij zich moeite geeft, om niet slechts vrij te zijn van alle schuld en overtreding bij de menschen, maar ook om zijn hart Gode aan te bieden, onbevlekt en zuiver.” Het is dus hetzelfde, wat de heilige Apostel Paulus zegt, als hij verklaart, dat het immer zijn geheiligd streven was, om een onbevleete conscientie te hebben bij God en de menschen. Hij beroept zich hier op Gods alwetendheid. —

Thau.

Vs. 169—176. Het slot van eenen zoo langen Psalm kan niets anders zijn dan eene korte Summarische herhaling van het geheel. Nogmaals leg ik mijne gezindheid en mijn streven voor Uw aangezicht, O God! ik bid U om onderwijzing in Uw woord en om redding van de vijanden, en beloof U een getrouw vasthouden

aan Uw woord en een bestendig leven voor Uwen Naam. Maar daartoe moet Gij mij sterken en Uw schaaap zoeken en behouden.

169. O HEERE! laat mijn geschrei om bevestiging in gehoorzaamheid aan Uw woord voor Uw aanschijn genaken, laat het tot Uwen genade-troon opklimmen en door U worden verhoord, maak mij verstandig naar Uw woord.

Hij was niet zonder geestelijk verstand, maar hij verlangde meer te weten van zichzelf, meer van zijne nooden en zijne zwakheid. meer te weten van God en Christus, en van Christus, Zijn persoon, werk en genade, meer te weten van de onderwijzingen des Woords en de plichten van den godsdienst. (GILL).

170. Laat mijn smeeken, mijn innig en ernstig gebed om bevrijding van lichamelijke en geestelijke vijanden voor Uw aanschijn komen¹⁾; red mij naar Uwe toezegging.

¹⁾ Zijne bede, dat deze smeeking voor God mocht komen, heeft een diepen zin van onwaardigheid en van heilige vrees, dat zijn gebed ongeschikt zou zijn, om voor God te komen. Geen van onze gebeden zou dan ook tot God kunnen komen, indien Jezus Christus niet onze voorspraak ware. (HENRY en SCOTT).

Deze uitdrukking is eene zinspeling op de smeeken en verzoekschriften, die verlegene onderdanen opstellen om over te leveren aan een mededoogend koning. (D'OUTREIN).

De beden behooren bij elkaar, omdat de dichter een vervolgdde om des geloofs wille is, en evenzeer bevestiging in het geloof als bevrijding van den innerlijken dwang, die hem aangedaan wordt, noodig heeft. (DELITZSCH).

171. Mijne lippen zullen Uwen lof overvloediglijk uitstorten, moeten dauwen van lofprijzing, als Gij mij Uwe inzettingen zult geleerd hebben, gelijk ik U meermalen geleerd heb (vs. 135).

Als de Heere Jezus ons het levend water gegeven heeft, zoo wordt er in ons eene fontein van levend water, springende tot in het eeuwige leven.

Jezus' discipelen kunnen niet zwijgen van 't geen hunne handen getast hebben van het woord des levens. (DÄCHSEL).

172. Mijne tong zal spraak houden van Uwe rede (Spr. 6: 22)¹⁾, want al Uwe geboden zijn rechtvaardigheid.

Of, indien mijn mond zich opendoet, zoo zal dat zijn, om Uwe rede te vermelden. De Psalmist zegt hier dus, dat hij uit ware dankbaarheid den lof des Heeren zal verkondigen. Maar dewijl hij weet, dat hij van zich zelve dit voornemen niet kan ten uitvoer brengen, smeekt hij in het volgende vers, om de hulpe van de macht Gods. Ook hij weet het, dat wat bij den mensch onmogelijk is, mogelijk is bij God. —

173. Laat Uwe hand¹⁾, mij te hulp komen, want ik heb Uwe bevelen verkoren.

¹⁾ Hij bevindt zijne eigene hand niet voldoende en geen schepsel kan hem eene helpende hand tot eenige zaak verleen; daarom ziet hij op tot God in hope, dat de hand, die hem gemaakt heeft, hem zou helpen. Al onze hulpe moet van Gods hand verwacht worden, van Zijne macht en van Zijne goedheid. (HENRY en SCOTT).

174. O HEERE! ik verlang naar Uw heil¹⁾, en Uwe wet, die zulke heerlijke beloften bevat, is al mijne vermakings.

¹⁾ Ik verlang naar verlossing uit mijne tegenwoordige ellenden en verlegenheden, om U met meer vrijheid te kunnen dienen en Uwen naam openlijker en plechtiger te kunnen verheerlijken, of, naar eene volkomene bevrijding, niet alleen van uitwendige verdrukkingen, maar ook van al mijne zonden, van doofheid en doodigheid in Uwen dienst, dan alle neigingen en verlokkingen tot afval en goddeloosheid en van mijne andere verdorvenheden, waartegen de dichter op verscheidene plaatsen van dezen Psalm bidt, en dat Gij mij eindelijk wilt schenken de kroon der heerlijkheid in Uw koninkrijk. (POOLE).

175. Laat mijne ziel leven, en zij zal U loven¹⁾, en laat Uwe rechten mij helpen.

¹⁾ De dichter vraagt hier om nieuw leven, zucht naar verlossing uit deze booze wereld, waar het leven zijner ziele gevaar loopt. Hij vraagt nieuw leven, om God, zijn God, te verheerlijken. Hij weet het, dat hij niet alleen op tijdelijk, maar ook op geestelijk gebied geheel en al afhangt van zijn God, en dat alleen, waar Hij leven schenkt aan de ziele, er ook verheuging des harten en des aangezichts is. —

176. Ik heb gedwaald als eer verloren schaaap,¹⁾ dat overal vervolgd, geen rust, en geen veilige wijkplaats kon verkrijgen; zoek Uwen knecht, want Uwe geboden heb ik niet vergeten²⁾.

¹⁾ Hij belijdt hier niet, dat hij zwaar gezondigd heeft, zooals sommigen vastelijk meenen, alsof hij in de strikken van Satan was gebonden geweest, dewijl dit strijdt met het tweede lid, waar hij zegt, dat hij de Wet Gods niets heeft vergeten. En bespottelijk is de oplossing, dat hij een dwaalend schaaap was geweest, vóór den tijd zijner roeping en daarna aan ware godsvrucht was overgegeven, of van het dwalen was teruggehouden door eenige vrome aandoeningen, om niet geheel de vreeze Gods af te schudden, dewijl het zeker is, dat in beide deelen van het vers dezelfde tijd gebruikt wordt. Daarom is het beter het alzoo op te vatten, dat de Profet bij wijze van tegenstelling spreekt. Ofschoon hij gedwaald had als een verloren schaaap, dat hij nochtans niet er toe was gebracht om de Wet te vergeten. Gedwaald te hebben zegt hij, naar mijn oordeel, in den zin, dat hij door het geweld en de macht der vijanden besprongen, bevende heren derwaarts zich had begeven, om een schuilhoek machtig te worden. Dat hij echter, wanneer hij vluchtte en nagejaagd werd, nooit echter van de Wet Gods was geweken Dat, waar de wolven hem overal najagen, hij van God smeekt gered te worden, om hem een veilige en stille rustplaats te schenken, opdat aan het zwerven eindelijk een einde moge komen. (CALVYN).

Zooals Calvyn zeer juist opmerkt, bidt de dichter hier dat God hem moge zoeken, hem beveiligen, hem uitkomst geven, hem stellen in een hoog vertrek. Door onze Psalmberijmers is het denkbeeld in den tekst gebracht, dat de dichter hier spreekt van een dwalen op geestelijk gebied, maar dit staat hier niet. Integendeel, hij mag het belijdend uitspreken voor zijn God, dat hij Gods geboden niet heeft vergeten.

Onze Kantteekenaars zeggen dan ook: „Alsof hij zeide: ik heb een tijdlang niet geweten, waarheen ik mij keeren of wenden zou, te weten, toen mij mijne vijanden zoo zwaarlijk vervolgdën.” Van „wetenschenden” is hier in het geheel geen sprake. —

²⁾ Uit uwe verhouding tot Gods woord kunt gij verklaring verkrijgen omtrent de stemming van uw hart, de richting van uw geest en den aard van uw wandel. (MOLL).

Een Christen is in het worden, niet in het gewor-

den zijn, het leven is niet eene vroomheid, maar een vroom worden, niet eene gezondheid, maar een gezond worden, niet eene rust, maar eene beoefening; wij zijn het nog niet, maar wij worden het; het is nog niet gedaan en geschied, maar het is in gang; het is niet het einde, maar de weg. (LUTHER).

Zoek mij, dat is: vind mij, want God zoekt nooit te vergeefs. Bekeer mij en ik zal bekeerd zijn. (HENRY en SCOTT).

Mijne is het dwalen en het verloren zijn, Uwe is het zoeken en het vinden en het behouden. (TAUBE).

Er is geen gedeelte der Heilige Schriften, waar de natuur en de openbaringen van ware en oprechte godsvrucht zoo menigvuldig en ernstig aangedrongen en voorgesteld worden als in dezen Psalm. De Psalmist ontvouwt zijn doel in de eerste verzen van den Psalm, houdt dit steeds in het oog en vervolgt het tot het einde. Het uitstekende van heiligmaking is voorgesteld als het onmiddellijke voorwerp van geestelijken smaak en liefde. Gods wet, die groote uitdrukking en het uitvloeisel van de heiligheid van Gods natuur, en het voorschrift van heiligheid voor het schepel is overal voorgesteld als het groote voorwerp van de liefde, de blijdschap en het vreugdebedrijf van hem, die Gods bevelen prijst boven goud, ja boven het fijnste goud en voor wien zij zoeter zijn dan honig en dan honigzeem. (J. EDWARDS).

Laat deze Psalm een toetsteen zijn, om onze harten en ons leven te beproeven. Laat ons gedurig onderzoeken: worden deze liefelijke toestanden en heilige oefeningen van geloof, liefde, hoop, ootmoed, geduld en ijver in onze zielen gevonden? Make onze harten, gereinigd door het bloed van Christus, deze overdenkingen, gebeden, voornemens en belijdenissen tot hunne eigene? Is Gods woord de eenige standaard van ons geloof, en de wet van onzen wandel? Is het 't kanaal, dat volheid van genade en vertroosting in Christus tot onze harten voert? Is het de onderwijzer, de raadgever, de levenwekker, de medicijn, de wapenrusting, de schat, de rijkdom, de troost, de wachter, de vreugde, het alles van onze zielen? Ontvangen wij het als woorden van God tot ons? Gebruiken wij het als pleitgronden bij God voor hetgeen wij noodig hebben? Gelukkig zij zij, die in zulke liefelijke beoefeningen leven! (J. BROWN).

PSALM CXX.

GEBED TEGEN VALSCHE LEER, LASTERAARS EN TYRANNEN.

1. Een lied Hammaälóth¹⁾.

¹⁾ Wij hebben hier voor ons het eerste der 15 liederen (Ps. 120—134 vlg. 1 Kron. 25: 31 Aanm.), die niet alleen ten opschrift hebben een lied (Schir), maar daarbij gevoegd „de opstijging” (hammaälóth). Deze uitdrukking bevat veel raadselachtigs en is daarom op verschillende wijzen verklaard. De Joodsche uitleggers meenen, dat die naam daarop ziet, dat deze 15 Psalmen op den avond van den eersten feestdag van 't Loofhuttenfeest (Lev. 23: 43 Aanm.) zullen gezongen zijn op de 15 treden van den halve-maanvormigen trap van den tempel, die uit den voorhof der vrouwen naar dien der mannen voerde (Matth. 4: 7 Aanm.), terwijl boven in het portaal twee priesters met trompetten stonden en op een geschikt oogenblik met hun geklank invielen. Alsdan zou men eigenlijk moeten overzetten „trappsalmen.” Luther brengt de uitdrukking in overeenstemming met de inrichting der Christelijke kerken in de middeleeuwen, volgens welke de priesters, die verplicht waren tot het zingen der Horae, op eenige koorstoelen in de ruimte van het altaar, het zoogenaamde hooge koor (1 Kon. 6: 16 Aanm.), hunne plaats hadden, en de zangers uit de leeken, die de kerkelijke mu-